

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

Letnik IX.

Celovec, pelek, 22. januar 1954

Štev. 3 (613)

Milovan Djilas je uvidel zmoto in škodo,

ki jo je povzročil z objavo člankov v „Borbi“ in „Novi misli“

Plenum Centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije (CK-ZKJ) je preteklo soboto in nedeljo razpravljalo o vsebini in posledicah člankov tov. Milovana Djilasa, člana Centralnega komiteja ZKJ. Članki, ki jih je tov. Djilas objavljala tekom zadnjih mesecev v »Borbi« in reviji »Nova misel« naj bi po njegovih gledanjih kot celota predstavljali neke vrste teoretično ogroditve nove poti v graditvi socializma v Jugoslaviji in s tem povezano tudi ogroditve novih organizacijskih oblik dela v okviru Zveze komunistov Jugoslavije.

Djilas se je poskušal prikazati kot borec proti demokraciji za neko abstraktno demokracijo, v kateri ne bi bilo več vodeče vloge delavskega razreda in delovnega ljudstva in ki bi dajala polno možnost tudi delovanju proti-revolucionarnih struj. V svoji zasnovi Djilas ne priznava delovnih množic in delavskega razreda kot nosilca družbenega napredka, pač pa si postavlja malomeščansko zamisel, da vodi pot do socializma preko anarhističnih razpravljanj v intelektualnih krogih a ne preko trde borbe vsega ljudstva za udržitve socialističnih odnosov, socialistične demokracije in razvoja proizvodnih sil. Djilas je šel po poti ustvarjanja frakcij v okviru Zveze komunistov Jugoslavije, v kolikor te zveze sploh ni negiral. Korak dalje predstavlja Djilasov poizkus oblatiti Zvezo komunistov kot birokratsko, od ljudstva oddaljeno organizacijo, vodilne ljudi Jugoslavije pa kot nosilce birokratizma in tako dvigniti sebe v vlogo edinega pravega boreca za socializem in demokracijo.

Plenum Centralnega komiteja ZKJ je v izogib slehernemu nesporazumu podrobno analiziral tako vsebino člankov kot tudi okolnosti, ki so tov. Djilasa privedle do vrste hudo zgrešenih zaključkov. Iz oči v oči so tov. Djilasu njegovi dolgoletni sodelavci — člani Plenuma ZKJ — iznašali vsak svoje mnenje o njegovih objavljenih zamislih. Tako so člani Plenuma

ugotovili, da so le v člankih tov. Djilasa — ne pa tudi v resnici — že sedaj dozoreli pogoji za likvidacijo države, predvsem pa likvidacijo Zveze komunistov kot enotno razredno organizacijo delavcev in delovnega ljudstva v borbi za socializem. Poleg te osnovne zmote, ki bi uporabljena v praksi nujno pripeljala v nevarnost vse toliko težko izbojevane pridobitve narodno osvobodilnega boja jugoslovanskih ljudstev, v ocenah člankov Plenum CK ZKJ med drugim ni prezrl površne, v jedru neznanstvene osnove teh teoretičnih postavk tov. Djilasa. Skonstruirana teorija, zapopadena v obravnavanih člankih, je posledica neutemeljenega pretiranega strahu pred zmago birokracije, nadalje površnega poznanja jugoslovanske stvarnosti v zadnjem času zaradi neaktivnosti na fronti borbe za zmago socializma, posledica nezaupanja v delavski razred in Zvezo komunistov, vpli-

va malomeščanskih nazorov, osebne ambicioznosti in prevelikega zaupanja v svojo sposobnost in nezmotljivost. Člani plenuma so poudarili, da so doslej važnejše probleme vselej reševali skupno s skupnimi močmi in izkustvi. Nikoli niso smatrali — kakor je tokrat tov. Djilas — da je eden sam, pa kdor koli že to bil, kos reševati tako pomembna vprašanja. Le tako oddvojen od ostalih tovarišev in zavezanec vase se je mogel tov. Djilas oddaljiti od stvarnosti ter ubrati pot kontrarevolucionarne aktivnosti, ki jo je maskiral kot borbo za demokracijo. Pri tem pa je prezrl, da jugoslovansko ljudstvo ne želi formalne buržoazne demokracije, ki daje bogatemu in izkoriščenemu isto pravico, da sta lačna ali sita, temveč da si gradi socialistično demokracijo. Kajti osnova je vprašanje, kdo je lastnik in kdo upravlja s proizvodnimi sredstvi, kdo vodi celotno življenje. Ne torej po poti

novih strank, ampak po poti delavskega upravljanja in utrjevanja komune je moči priti v socializem.

Na primerih škodljivih posledic, tako za državo kot za Zvezo komunistov, ki so se kot posledica samovoljnega postopka tov. Djilasa že pokazali, je dobil Plenum najboljše potrdilo, kam bi privedlo frakcionaštvo v partiji. Številni komentari iz inozemskega tiska, ki so jih navajali udeleženci Plenuma, so potrdili, kako budno so na delu sile, ki bi rade videle, da bi se čvrsta, v mnenjih in delih enotna Zveza komunistov Jugoslavije razpršila. Ni slučaj, da so najbolj reakcionarni, zakrknjeni sovražniki socializma v svetu ocenili »teorijo« tov. Djilasa kot »upanje« ... Da bi zajeli vodo na svoj mlin, so reakcionarni krogi v inozemstvu začeli širiti vesti o Djilasovi »prozapadni« liniji v borbi proti Titovi »prosovjetski« liniji. Takšna in podobna zlonamerna prikazovanja naj bi v svetu utrdila laž, da Jugoslavija ne hodi in ne more hoditi v socializem po svoji lastni poti.

Tov. Djilas je imel tekom dvodnevnega trajanja zasedanja Plenuma priložnost do dobre spoznanja, da so posledice njegovih površnih teoretičnih postavk povsem drugačne kakor si jih je predstavljal. To je mogel spoznati toliko boljše, ker so mu zmotni korak z vso težino posledic predložili tovariši brez fraz, brez olepševanja, s potrebno resnostjo in ostrino. Vendar pa je bilo iz potrebnih kritičnih ocen Djilasovega delovanja s strani udeležencev Plenuma CK ZKJ jasno čutiti, da žele tov. Djilasu pomagati k spoznanju.

Tov. Djilas je — kakor je izjavil sam — uvidel tako svoje vsestransko kvarno stališče in delovanje kakor tudi težke, graditvi socializma v Jugoslaviji škodljive posledice. Tov. Djilas je tudi izjavil, da je pripravljen sprejeti vsako kazen, ki mu jo bo izrekel Plenum v prepričanju, da bo pravična.

Po vseh razpravah je Plenum CK ZKJ enodušno sprejel sklep, da se tov. Djilas zaradi poizkusa frakcionaštva, prizadete škode socialističnemu pokretu in neiskrenega odnosa do Partije razreši vseh funkcij v Zvezi komunistov Jugoslavije. S tem, da tov. Djilas navkljub vsem težkim prekrškom ni bil izključen iz Partije, mu je bila dana prilika, da z bodočim iskrenim sodelovanjem v Partiji popravi, kar je zagrešil in se tako spet vključi v resnično borbo za socializem.

Berlin bo središče svetovne pozornosti

Avstrija je predvidela uradno delegacijo

Konferenca zunanjih ministrov štirih velesil, ki se bo pričela prihodnji ponedeljek v Berlinu, bo središče zanimanja in pozornosti vse svetovne javnosti. Čeprav se z več strani slišijo bolj pesimistični glasovi, ki izražajo dvome v njen uspeh, pomeni vendar že samo dejstvo, da se bodo štiri velesile po petih letih spet našle na skupni konferenci, do neke mere znamenje, da mednarodna napetost popušča.

Glavno vprašanje, ki ga bodo obravnavali v Berlinu, je vprašanje združitve Nemčije. Tozadevno seve obstojajo med načrti ZDA in Sovjetske zveze velike razlike. Če bi v Berlinu uspelo sporazumno premostiti velika nasprotja v tem vprašanju, bi bilo to velikega pomena ne le za Nemčijo, marveč tudi za ves bodoči razvoj odnosov v Evropi in po svetu.

V Berlinsko konferenco stavi tudi Av-

strija nekaj upov. Na svojo noto vsem štirim velesilam, naj ta konferenca omogoči tudi rešitev avstrijskega vprašanja, so najprej odzvale zapadne velesile z zagotovilom, da se bodo potrudile, da bi prišlo do sporazuma o avstrijski državni pogodbi. Te dni je tudi Sovjetska zveza odgovorila, da je pripravljena storiti vse, da bi avstrijsko vprašanje končno rešili.

Avstrijska javnost je takih vsestranskih zagotovil slišala že zelo mnogo in zato niti ni čudno, če marsikdo le dvomi, da bi berlinska konferenca res pomenila tudi že konec okupacije Avstrije.

Kaže, da se bodo velesile v Berlinu sporazumele o pritegnitvi avstrijske delegacije h konferenci. Vlada na Dunaju je predvidela, da bo uradno delegacijo vodil zunanji minister ing. Figl in da ga bo spremljal tudi državni tajnik dr. Kreisky. Medtem pa je odpotovala v Berlin že neuradna avstrijska delegacija, ki bo seznanila štiri zunanje ministre o stališču Avstrije glede državne pogodbe.

Napredni Slovenci v Italiji navezali stike z neodvisnimi socialisti

Ob koncu minulega leta je Demokratska fronta Slovencev v Italiji vzpostavila stike z Zvezo neodvisnih socialistov v Italiji. Na sestanku v Bologni so predstavniki DFS razpravljali z uglednimi predstavniki socialističnega gibanja Cucchiya o možnosti sodelovanja med napredno organizacijo Slovencev v Italiji in Zvezo neodvisnih socialistov.

Minulo nedeljo so se v Vidmu vnovič sestali predstavniki Zveze neodvisnih socialistov Cucchiya in Magnanija ter Demokratske fronte Slovencev. Na sestanku so obravnavali politična, socialna in tudi manjšinska vprašanja v goriški in videmski pokrajini.

O potrebi sodelovanja z naprednimi silami piše goriška »Soča« med drugim: »Slovenci v Italiji se zavedamo, da potrebujemo, poleg moralne opore svoje matične domovine, tudi oporo v močnem socialističnem gibanju, ki bo po pravem socialističnem načelu podprlo naše zahteve, če hočemo doseči uspeh v naši borbi za manjšinske pravice«. List poudarja: »Slovenci v Italiji ne moremo stati ob strani in pasivno čakati razvoja dogodkov, ampak moramo navezati stike s tis-

tim delom italijanskega ljudstva, ki je pripravljen z nami sodelovati na podlagi upoštevanja naših pravic in enakopravnosti.«

Fanfani sestavil novo italijansko vlado

V novi italijanski vladi, ki jo je sestavil minuli ponedeljek ministrski predsednik Amintore Fanfani, so razen ministra za trgovino sami pripadniki raznih demokratskih struj, po poklicu večinoma profesorji in advokati. Novo vlado podpirajo zaenkrat samo liberalci in republikanci, kar pa je premalo za parlamentarno večino. Saragatova socialistična stranka je sklenila, da nove vlade ne bo podprla, ker Fanfani ni pripravljen odpraviti nedemokratske določbe volilnega zakona. V političnih krogih so mnenja, da bo proti vladi glasovala tudi monarhistična stranka. Tuji opazovalci v Rimu novi italijanski vladi ne napovedujejo dolgega življenja.

Postojna. — V Postojni so se sestali vsi poslanci primorskih okrajev s predsedniki okrajev in razpravljali o gospodarskih vprašanjih Primorske.

Pridite vsi

na

SLOVENSKI PLES

ki bo v nedeljo, dne 31. januarja 1954 s pričetkom ob 8. uri zvečer
V VELIKI DVORANI IN STRANSKIH PROSTORI

DELAVSKE ZBORNICE V CELOVCU

Sodelovali bodo: Plesni orkester radia Ljubljana
Kmečki kvintet radia Ljubljana
Solista in baletni par Ljubljanske opere
Peveci z Gur pod vodstvom tov. Pavleta Kernjaka.

Razen tega bo v programu še kako veselo presenečenje. — Za jedi in pijače bosta skrbeli dobra kuhinja in klet.

Zbrali se bomo v pristrčni domači družabnosti, zato naj bo obleka poljubna in naj nikomur ne dela preglavic.

Častno pokroviteljstvo prireditve sta prevzela:

g. deželni glavar Ferdinand Wedenig in šef Urada za zvezo FLRJ legacijski svetnik g. Mitja Vošnjak.

Vabi pripravljali odbor

Vstopnice dobite: V predprodaji pri krajevnih Slovenskih prosvetnih društvih in pri »Naši knjigi« v Celovcu, Wulfengasse 15, po 10.— šil.

Pri večerni blagajni na dan prireditve po 12.— šilingov.

Posebni osebni vabil pripravljali odbor ne bo pošiljal, zato naj vsak opozori svoje znance in prijatelje na ta edinstveni ples in jih privede seboj.

ŠPANJA — pod jarmom fašista Franka

Položaj Španije ob izhodu iz Sredozemskega morja na Atlantski ocean je povzročil, da je odigrala Španija eno odločilnih vlog v odkritju Amerike in morske poti okrog južne Afrike v Indijo. Pri tem si je Španija kot glavna pomorska sila na pragu novega veka prisvojila mnoge obsežne pokrajine. Toda dotok bogastev iz kolonij je privedel v sami Španiji k gospodarskemu nazadovanju. Vzrok temu pojavu sta bila fevdalno plemstvo in cerkev. Nikjer namreč verski fanatizem ni dosegel take stopnje v preganjanju „nevernikov“ in nikjer ni bilo toliko plemstva, ki ni mislilo na nič drugega kot na svoje razkošje in zabavo, kot prav v Španiji. Toda, ko so po nekaj stoletjih razkošja na račun kolonialnih ljudstev španski velikaši izgubili kolonialne posesti, se je znašlo gospodarstvo Španije v slepi ulici. Plemstvo in visoka cerkvena gospoda so kot predstavniki oblasti in lastniki posvetnega bogastva dežele ukrenili vse potrebno, da se je gopodarsko breme zvalilo na pleča španskega ljudstva. Številne upore prebivalstva v posameznih pokrajinah širom Španije so vladodržci zatrli z nepopisno krutostjo.

Leta 1936 je v Španiji prišla na oblast Ljudska fronta, ki je združila delovne ljudske množice in proglasila republiko. Z vojaško pomočjo fašistične Italije in Nemčije pa se je fašistom po triletni borbi posrečilo zavzeti oblast. Takrat je Španija štela 28,6 milijonov prebivalcev na ozemlju, ki meri 506.000 km². V drugi svetovni vojni fašistična Španija na videz ni sodelovala, dejansko pa je podpirala Nemčijo in predstavlja še danes hvalačeno zatočišče fašističnih zločincev. Država je še vedno kraljevina, vodi jo regent — fašist Franco.

Ena glavnih gospodarskih nadlog te obsežne države, ki jo občutijo na triletni ozemlja, je veliko pomanjkanje dežja. V glavnem pridelujejo pšenico, ječmen, koruzo, grozdje, olive in druge južne sadeže. Zemlja kliče po namakalnih napravah in drugih ukrepih v svrhu napredka kmetijstva. Podoben položaj je v industriji, ki zaradi zastarele opreme in slabih prometnih zvez ne more izkoriščati redkih bogastev dežele v večjem obsegu. Razen v vrstah režimskih pripadnikov, višjega uradništva, vojske, žandarmerije in višjega duhovništva, ki Francu omogočajo ostati na oblasti, vlada v deželi hudo pomanjkanje.

Sto let je minilo, odkar so se v Španiji pojavile prve delavske organizacije in 96 let odkar je španski delavski razred v Madridski vstaji prvič stopil na barikade. Enotna sindikalna organizacija, ki so jo ustanovili že leta 1888, je bil glavna udarna sila španskega proletarijata v boju proti monarhiji ter v boju za demokratične svoboščine in socialne pravice. Tik pred prvo svetovno vojno se je špansko delavsko gibanje prvič razdvojilo, skupina anarhistov je ustanovila „Nacionalno konfederacijo dela“. Kasneje se je delavsko gibanje še bolj razcepilo, toda v vseh odločilnih dneh za usodo delavskega rodu je bilo ne glede na stranke vedno enotno. Iz enotnega nastopa delavskega razreda proti fašizmu je zrasla Ljudska fronta. Po revoluciji pa sta Francov fašistični režim in sektaška politika voditeljev komunistične stranke, ki so delali le to, kar jim je Kremelj naročil, razbila enotnost španskih

delavcev. Leta 1949 so se tri španske ilegalne sindikalne organizacije sporazumele, da tajno delo med maloštevilnimi ilegalnimi skupinami ne ustreza sedanjim pogojem. Te tri organizacije so bile: socialistično Splošno delavsko združenje, anarhistična Nacionalna konfederacija dela in Zveza baskijskih delavcev. Napredni delavci so kljub ostrim kritikam sekretarja španske informbirojske partije La Pasionarije pričeli delati znotraj obveznih fašističnih sindikatov.

Da se je Franco po svetovni antifašistični vojni obdržal na oblasti, je v nemali meri zaslug vatičanske diplomacije. Ni dolgo tega, kar je Vatikan sklenil s Španijo nov konkordat (sporazum), po katerem ima Franco pravico izbrati kandidate za škofe.

Po dveh letih pogajanj sta Franco in ZDA podpisala sporazum, ki se nanaša na zgraditev in uporabo vojaških naprav v Španiji s strani ZDA in ki nudi Francu kot protiuslugo gospodarsko in vojaško pomoč v skupni vrednosti 226 milijonov dolarjev. Franco upa, da mu bo omenjena pogodba — podpisana za dobo 20 let — pomagala ohraniti njegovo fašistično diktaturo in zasovraženi režim. Ta sporazum pa je hudo škodoval svetovni demokraciji. Vladavina Franca ali bolje rečeno fašistična vladavina je pahnila špansko ljudstvo v nepopisno revščino. In ta revščina je vedno večja kljub pomoči, ki jo Franco prejema od nekaterih zahodnih držav. Pred nedavnim so sicer odpravili zagotovljeno preskrbo, toda cene predmetov so vnovič poskočile, medtem ko so plače ostale iste. Delavci so na vse te ukrepe odgovorili s stavkami in javnimi protesti. Ne mine teden, da se v Španiji ne bi

vršil proces proti delavskim voditeljem. Španski delavski razred se bori proti nasilju fašistične policije in veliki delavski štrajki so občutno zamajali Francov protiljudski režim, ki želi med drugim z zahtevo po priključitvi Gibraltarja k Španiji „nasiliti“ špansko ljudstvo.

Napredno špansko delavsko gibanje je domelo svoje naloge in že se kažejo prvi uspehi delovanja v vrstah fašističnih sindikalnih organizacij, ki jih delavci izkoriščajo za boj proti fašistični diktaturi. Dokaz, da revolucionarne sile v Španiji nprestano rastejo, je velika lanskoletna splošna stavka, v kateri je sodelovalo 1,5 milijona industrijskih delavcev. In te sile bodo sposobne, da kljub nasilju Francovega fašističnega režima in kljub protidelavski politiki kominformistov popeljejo špansko delavno ljudstvo v odločilen boj za cilje, za katere je dalo in še daje svoja življenja več stotisoč španskih delavcev.

Minilo je sedem let, odkar je leta 1946 Generalna skupščina OZN obsodila Francov režim kot fašistični in priporočila, naj vse države, ki so članice OZN, odpokličejo svoje akreditirane diplomatske predstavnike pri Francu. Vendar so se nekatere države ne le izneverile temu, temveč so sklenile s Francom tudi pogodbe. Španska republikanska vlada je kar najbolj obsodila zvezo med Francom in ZDA ter je mnenja, da bo ta pogodba morda vezala Franca, nikakor pa ne more vezati španskega ljudstva. Svetovna demokratična javnost, ki je že pred leti opozarjala na nevarnost Francovega fašističnega režima, ni nehala braniti koristi španskega ljudstva in zaradi tega tudi nad paktom med Francom in ZDA nikakor ni navdušena.

Težko vprašanje vzdrževanja vojske Atlantskega pakta

NATO-Organizacija severnega atlantskega pakta — je imela nedavno v Parizu zasedanje. List »Manchester Guardian« je v tej zvezi objavil pregled današnjih vojaških sil, ki jih imenovana organizacija vzdržuje v Evropi. Članek se posebno nanaša na stroške za vzdrževanje in dopolnjevanje teh armad. NATO bi morala po načrtih, ki so jih izdelali izvedenci pred dvema letoma, razpolagati v Evropi z 90 divizijami. Polovica od teh sil bi bila aktivnih in polovica v rezervi. Pozneje so ta načrt skrčili tako, da so se zadovoljili s 30 aktivnimi divizijami in s v rezervi. V resnici pa je danes 25 aktivnih in 20 divizij v rezervi. List meni, da bi te čete vzdržale napad iz vzhoda, nastane pa vprašanje, kaj bi bilo, ko bi se z vzhoda navalile rezerve.

To vprašanje pa po mnenju lista trenutno ni najvažnejše. Bolj važno je danes vprašanje, kdo naj vzdržuje to ogromno vojsko in kdo naj da na razpolago sredstva za dopolnjevanje njene oborožitve. Nprestano je namreč treba dopolnjevati orožje in zastarelo zamenjati z novim. Za vse to je treba ogromno denarja. Združe-

ne države bodo pošiljale pomoč samo v toliko, v kolikor pojde za oborožitev in opremo novih sil in pomeni, da se bo ameriška pomoč konec 1954 končala. Pomoč bo obstala nadalje samo še za izredne proizvode. Potem bo morala vsaka država skrbeti za vzdrževanje in dopolnjevanje svoje vojske.

To velja za primer, če se ne bo rešilo vprašanje skupnega sklada, iz katerega bi črpali sredstva za finančno šibkejšo državo. Ako ne bo prišlo do ustanovitve tega sklada, bo morala na primer Belgija kupovati nadomestne dele za svoje tanke v Zedinjenih državah, Norveška municijo v Veliki Britaniji in Turčija bo morala za lastnim denarjem nabavljati opremo za svoje težke topove itd. Vzdrževanje vojske bo stalo nekatere države, kakor Grčijo, Turčijo in Portugalsko več kakor zmogore. Zaradi tega, ker so bile vojske opremljene z orožjem iz ameriških tovarn, so stroški vzdrževanja dragi. Vzdrževanje zavezniških vojsk je eno najkočljivejših vprašanj, ki ga mora rešiti Svet NATO.

Konferenca o prevoznih tarifah med Avstrijo, Trstom in Reko

Od srede do sobote minulega tedna je bila na Dunaju konferenca med predstavniki železniške uprave Avstrije, Jugoslavije, Svobodnega tržaškega ozemlja in Italije. S posvetovalnim glasom so se konference udeležili tudi zastopniki tržaških pristaniških in paroplovnih družb in delegacije družbe »Drava-Sava-Jadran«.

Na konferenci so obravnavali predvsem vprašanje prevoznih tarif med Avstrijo, Trstom in Reko. Glede avstrijske zahteve, naj bi italijanske in tržaške železnice oprostile nekatere vrste tranzitnega blaga povišane tarife, ki so jo prejšnji mesec uvedli v Italiji, so se sporazumeli za nekatere olajšave. Razpravljali so tudi o tem, kako bi omogočili pristanišču v Reki, da bi sprejelo del prometa med Avstrijo in prekomorskimi deželami.

Gospodarski položaj v Trstu vedno slabši

Gospodarski položaj v Trstu se vedno bolj slabša, kar dokazuje vedno večje število meničnih in čekovnih protestov, propadanje gospodarskih podjetij ter brezposelnost. Po mnenju gospodarskih opazovalcev so glavni vzroki tega stalno padanje pristaniškega prometa, vedno manjše delo v industriji, nezaupanje tržaškega gospodarstva, če pride Trst pod Italijo itd. Za tak položaj je značilna vrednost protestiranih menic in čekov, ki je novembra leta 1953 dosegla v Trstu rekordno vsoto in sicer 84,1 milijone lir v primerjavi s 67 milijoni lir oktobra in v primeri s 56 milijoni lir maja lanskega leta. Za december še niso znani končni podatki, toda računajo, da je vrednost protestiranih menic in čekov že prekoračila znesek 100 milijonov lir.

PRAVOCASNO

si preskrbite vstopnice za tradicionalno družabno prireditve

„Slovenski ples“

Gospodarski strokovnjaki posebno opozarjajo na poslabšanje gospodarskega položaja po 8. oktobru p. l. Povprečna vrednost protestiranih menic in čekov leta 1948 je znašala 14,8 milijona lir, leta 1952 pa 39 milijonov lir. V zadnjem času tudi vedno večje število tržaških gospodarskih podjetij pada v stečaj. Novembra 1953 je šlo v stečaj 12 tržaških gospodarstvenikov, kar je za Trst visoko število. Gospodarska stiska v Trstu se kaže tudi v vedno večjem številu brezposelnosti v industriji in trgovini. Število brezposelnih delavcev je v zadnjem času doseglo skoraj 30.000.

Ponemčevalna vloga krškega ordinariata

(Drugo nadaljevanje)

Torej je nemški ordinariat v hlinjeno zaskrbljenostjo za vero in cerkev skušal vplivati na verne koroške Slovence in jih z zlorabljanjem njihovih poštenih verskih čustev, z diktaturo vesti, z grožnjami odrekanja cerkvenih zakramentov in izključitve iz cerkvenega občestva, z grožnjo prokletstva in pretnjo večnega pogubljenja skušal odvracati od borbe za ohranitev slovenskega naroda na Koroškem.

V svojem sovraštvu do vsega, kar je slovenskega, pa je šel ordinariat še dalje. Ko je februarja leta 1953 v okviru kulturnoprosvetnih gostovanj iz Jugoslavije obiskal slovenske kraje na Koroškem pevski zbor Cirilmetodijskega društva katoliških duhovnikov Ljudske republike Slovenije, je celovski ordinariat po slovenskih farah pustil razglašati posebno okrožnico, s katero je duhovnikom iz Slovenije prepovedal maševanje in deljenje zakramentov, vernike pa pozival, da naj se ne udeležujejo pevske nastopov slovenskih duhovnikov. Ne samo, da je s tem kratil koroškim Slovincem pravico do udeležbe pri slovenskih kulturnoprosvetnih prireditvah, je ordinariat poleg tega tudi blatil in skrnil čas ter dostojanstvo slovenskih katoliških duhovnikov. Zakaj? Zato, ker so le-ti kljub svojemu duhovniškemu poklicu ostali zavedni sinovi slovenskega naroda.

Nemški knezoškofijski ordinariat v Celovcu pa se v svoji protislovenski gonji ni ustavil le pri živih Slovincih, marveč je

skrunil tudi spomin na padle borce protifašistične borbe, ko je dne 22. aprila 1948 poslal okrajnemu glavarstvu v Velikovec dopis, v katerem je zahteval odstranitev partizanskega spomenika na skupnem grobu trinosemdesetih padlih borcev narodnoosvobodilne borbe iz pokopališča v Št. Rupertu pri Velikovcu ali pa izbris besede »fašizem« v napisu: Padlim za svobodo v borbi proti fašizmu. Medtem ko je na eni strani zahteval odstranitev napisu s spomenika slovenskih protifašističnih

Celovski škof dr. Adam Hefter je navdušeno pozdravil Führer-ja in mu prijateljsko stisnil roko, ko je prišel kot okupator na Koroško

nih borcev, na drugi strani nikdar in nikjer nismo zvedeli, da bi se celovško škofijstvo zoperstavljalo na cerkvenih pokopališčih neštetim nagrobnim spomenikom z nemškimi in nacističnimi napisi in znaki. Prav tako do danes tudi še nismo slišali, da bi bil celovski ordinariat obsodil barbarski atentat na šentrupeški spomenik meseca septembra 1953, kakor je to napravila vsa demokratična koroška in avstrijska javnost.

Ko so se meseca aprila 1946 zbrali v stolni cerkvi v Celovcu preživeli slovenski izseljenci, KZ-lerji, priporniki in druge žrtve nacističnega divjanja — med njimi tudi številni slovenski duhovniki —, da bi se pri skupni maši spomnili vseh tistih svojih sotrpinov, ki so za vedno ostali daleč v tujini, je bil spet celovski knezoškof oziroma njegov ordinariat, ki je to mašo — prepovedal. Slovenski izseljenci se niso smeli spominjati tistih, ki so v letih pregnanstva umirali v taboriških Hesselberg, Frauenaurach, Rettenbach, Schwarzenberg, Hagenbüchach, Rehnitz in drugih, slovenski priporniki se niso smeli spomniti tistih, ki so končali svoja življenja v KZ-taborišču Dachau, Buchenwald in

drugih taboriških smrti kjer so postali žrtve nemškega nasilja.

Prav tako je krški ordinariat prepovedal udeležbo duhovščine pri odkrivanju spomenika slovenskim protifašističnim borcem v Vrbi, slovenskemu duhovniku ni dovolil, da bi poučeval verouk na slovenski kmetijski šoli v Podravljah in še v mnogih drugih primerih je na podlagi dejstev dokazano, da je celovski ordinariat danes eden glavnih stebrov germanizacije slovenskega koroškega ozemlja.

Za to trditev še posebej govori zadržanje istega ordinariata v vprašanjih, ki so neposredno ali posredno naperjena proti slovenskemu narodu. Tako je isti ordinariat oziroma isti škof, ki slovenskim izseljencem ni dovolil spominske maše, radevolje sodeloval pri plebiscitnih proslavah. Da se spomnimo samo »romanja« h gospe Sveti 10. oktobra 1947, kjer je knezoškof dr. Köstner celebriral slavnostno pontifikalno mašo ter se v svojem nagovoru spominjal tudi vojakov Hitlerjeve vojske, ki da so padli »za domovino in katerih umiranje je imelo velik pomen«. Ali pa celovno zvonjenje v vseh cerkvah plebiscitnega ozemlja v počastitev 10. oktobra na zapoved ordinariata. Isti škof je počastil s pontifikalno mašo tudi hujskaško boroveljsko streljanje leta 1950, pod pokroviteljstvom knezoškofa dr. Köstnerja so v dneh 4. in 5. aprila 1953 zborovali v Celovcu ustaški emigranti in vojni zločinci, ki so pod krinko verske prireditve odkrito ščuvali in hujskali proti sosedni državi Jugoslaviji.

(Nadaljevanje prihodnjic)

Tako si zamišljajo rešitev šolskega vprašanja

Motivno poročilo k osnutku zakona

(Nadaljevanje)

Če označimo pojem naroda kot jezikovno in kulturno skupnost, pojem nacije pa dojamemo kot jezikovno-kulturno in politično skupnost, tedaj obstoji slovenski narod šele kakih 150 let. Ni nobenega dvoma, da slovenski narod pred tem časom ni mogel sam odločati o svoji usodi, marveč je v okviru velikega avstro-ogrškega državnega kompleksa rastel v svoje posebno življenje, ki je postajalo vedno bolj zavestno. Morda zadostuje, da opozorimo na to, da je bil številčno tako šibki slovenski narod pred letom 1918 razkasan na naslednje dežele oz. države:

V Avstriji so prebivali Slovenci na Kranjskem, Štajerskem, Koroškem, Goriškem in Gradiškem, na področju svobodnega mesta Trsta ter v Istri. Na Ogrskem so bili Slovenci v Prekmurju, v Italiji pa v provinci Furlaniji. Razen tega morda še to, da je bila Bela krajina del hrvatskega kraljestva. Prebivalstvo Bele krajine govori vsekakor narečje, ki je neke v sredini med slovenščino in hrvaščino. Ta s stališča slovenstva nesrečna razkasanost naroda je nedvomno prispevala, da ni prišlo do tesnejše združitve. Vzroki za to ležijo skoro tisočletje nazaj.

Obstoji še druga jezikovna skupina

ki je doživela podoben razvoj in ki je bila številčno svoj čas najmanj tako močna kakor Slovenci. To so Retoromani ob južnem vznožju Alp, od katerih danes še obstoje nekatere ločene skupine, kakor Furlani v italijanskih provincah Goriški in Vidmu, Ladinci na Južnem Tirolskem in Retoromani v kantonu Graubünden. Tudi ta jezikovna skupina je morala opustiti prostrano področja tako na jugu kakor na severu. Enako kakor Slovenci tudi Retoromani nikdar niso mogli priti do ustanovitve države. Proces nazadovanja Retoromanov se je odvijal hitreje kakor pri Slovencih, njihove narodnostne izgube so nedvomno večje kakor slovenske. Del Retoromanov je bil ponemčen, deloma pa so jih pogoltnili Italijani.

Za srednji in novi vek nekako do jožefinske dobe ni mogoče uporabljati nobenih modernih pojmov narodnosti. Vladajočim plastem prejšnjih časov je bilo čisto vseeno, kakšen jezik so govorila podložna jim ljudstva.

Ta ugotovitev je potrebna, ker na slovenski strani izvajajo pravice iz germanizacije, ki da je obstojala. Za časa Zveze narodov, ki si je zadala nalogo zaščite manjšin, slovenske manjšinske skupine v nasprotju s skoro vsemi drugimi nacionalnimi manjšinami v Evropi niso stale na tako imenovanem principu priznavanja, marveč so se sklicevale na poreklo in so iz tega izvajale pravico, da je stvar oficialnega manjšinskega zastopstva, da določa, kdo naj velja za Slovenca, ne pa stvar prizadetih ljudi samih.

Jezikovne meje so večinoma vedno nihale, kjer ni bila dana že po naravi jasna mejna črta. Do spremembe narodnostne pripadnosti je prihajalo in prihaja tudi še danes na mnogih mestih zemlje, posebno lahko tedaj, če je narod, kakor slovenski, pretežno kmečki. Presežek prebivalstva odhaja v mesta in industrijske kraje ter zelo hitro menja s socialnim položajem tudi jezik in narodno pripadnost. Pogosto se občuti prevzem jezika mestnega ljudstva kot socialni dvig in dostikrat tisti, ki je ponosen na svoj dvig, smatra ljudstvo, iz katerega je izšel, kot manjvredno. Iz takšnih krogov se radi rekrutirajo nacionalistični vročekrvneži, ki vsled občutka manjvrednosti prekomerno poudarjajo novo narodnostno pripadnost.

Od leta 1920 naprej

torej po razsulu avstro-ogrške monarhije in od koroškega plebiscita dalje je šlo nazadovanje slovenstva v deželi v pospešenem tempu. To je mogoče razlagati s tem, da so nastale s razpadom mnogonarodne države stare monarhije nacionalne države in da je postala povsem brez njene volje in brez njenega sodelovanja takšna tudi avstrijska zvezna republika. Z nazadovanjem slovenstva na Koroškem je na jugoslovanskem ozemlju vsopredno nazadovanje tamošnjega nemštva. Slični pojavi so bili vidni v vseh nasledstvenih državah.

Dogodki 1918. do 1920. leta so postavili slovenske Korošce pred izbiro med državno in narodno pripadnostjo. Večji del se je odločil, da ostane v zgodovinskem okviru dežele Koroške. Da so s tem zamenjali velikokrat pripadnost k narodu, je izhajalo iz stvarnega položaja samo po sebi. K plebiscitu leta 1920, ki ga slovenska stran še vedno ne priznava, je treba pripomniti, da se je vršil pod mednarodno kontrolo in da je bilo glasovalno ozemlje polno leto dni pred glasovanjem pod jugoslovansko upravo. Če se je torej izvajal nad prebivalstvom kak pritisk oblasti, tedaj ni mogoče trditi, da bi bil ta pritisk izvajan v avstrijskem smislu. Rezultati glasovanja so pokazali nedvoumno željo prebivalstva, da ostane pri Koroški.

Dejstvo ostane, da obstoja na Koroškem slovenska manjšina

in da ima avstrijska demokracija sama po sebi dolžnost, da ravna z manjšino po načelih demokracije.

O slovenstvu v polnem političnem smislu državnega naroda oz. nacije je v Avstriji pravzaprav mogoče govoriti šele od leta 1848 naprej. Ko so bile volitve v prvi avstrijski parlament, so nastale prvič oficialne stranke, ki so se deloma nacionalno razlikovale. Rojstna ura parlamentarizma v Avstriji je hkrati rojstna ura modernega slovenstva.

Zgodovinsko je prišlo do tega, da so

Za koroške Slovence je že iz gospodarskih

razlogov potrebno, da se nauče nemškega jezika. Tudi za časa stare monarhije se enojezične-slovenske šole niso držale. Starši so polagali važnost na to, da so pustili poučevati svoje otroke v dveh jezikih. Naj bo omenjeno, da še danes v Sloveniji skoro ni izobraženca, trgovca ali kvalificiranega delavca, ki ne bi obvladal razen slovenščine tudi nemški jezik. Slovensko ljudstvo je kot vsi mali narodi izredno jezikovno nadarjeno in jih je mnogo, ki govorijo poleg materinskega jezika nemščino, samo po sebi razumljivo srbohrvaščino, pogosto pa tudi še italijanščino, angleščino ali francoščino. Naj pokažemo na to, da so v Združenih državah močne slovenske kolonije, ki razpolagajo z razširjeno mrežo časopisja in društev. Amerikanski Slovenci deloma podpirajo svoje rojake v Avstriji in Italiji. Večinoma so poudarjeno katoliški in vsekakor absolutno demokratično nastrojeni. Pred prvo svetovno vojno so bile na jezikovno mešanem ozemlju Koroške tako imenovane utrakvistične, torej dvojezične šole, nekoliko drugačne vrste kot danes, običajne. Po drugi svetovni vojni so bile sprva vse šole na Koroškem zaprte.

V tretjem rajhu

je bilo slovenstvo na Koroškem zatirano

v tem času so bile samo čisto nemške šole. Istočasno so bili med vojno izseljeni številni koroški Slovenci. Ko bi bile morale biti jeseni 1945 šole spet odprte, je zasedbena oblast zahtevala upoštevanje slovenskega elementa. To je bila posledica tega, ker je bil za časa tretjega rajha slovenski jezik na Koroškem sistematično zatiran in se je z nasiljem poskušilo raz-

Načelo dvojezične šole, kakor se izvaja sedaj na Koroškem, je v tej obliki za Avstrijo novo

Pravica staršev do svobodne šolske izbire otrok v nacionalnopolitičnem oziru je zasidrana v starem avstrijskem državnem ljudsko-šolskem zakonu. Nedvomno je tipično liberalna in individualistična. Takrat si svobode ni bilo mogoče predstavljati drugače kakor kot povsem osebno odločitev. S slovenske strani so se borili proti tem načelom. Koroška deželna vlada je stala 1945 pred težko rešljivo nalogo, kako bi bilo mogoče vskladiti načela avstrijskega državnega ljudsko-šolskega zakona z zahtevami Slovencev. Treba je bilo najti za obe strani znosno kompromisno rešitev. Naj pokažemo na to, da avstrijska zakonodaja 1945 na Koroškem ni bila v veljavi.

Po dolgotrajnih pogajanjih, tudi z angleškimi uradnimi mesti, se je odločila provizorična Koroška deželna vlada za

bili avstrijski Jugoslovani (Hrvatje, Srbi in Slovenci) od vsega početka v lastnem dobro preudarjenem interesu protiogrsko in protinemško-liberalno, torej črno-žolto in katoliško usmerjeni. Med liberalci in ultramontanci je bilo veliko nasprotje, ki je postalo na Koroškem, Štajerskem in Kranjskem nacionalno razlikovanje med nemštvom in slovenstvom. Slovensko je bilo v veliki meri istovetno s črno-žoltim in ultramontanom, nemško je bilo isto kot liberalno-konstitucionalno in svobodomiselno. Kdor se je torej čutil kot levičar, je s tem postal Nemec, kdor pa je bil legitimist ali ultramontanec, se ga je s tem spravljal v najožje sosodstvo s slovenstvom.

Naj pokažemo na to, da je postal morda hrvatski ban Jelačić za Dunajčane izza njihovega revolucionarnega časa od 1848 tip protirevolucionarnega generala, za Hrvatje in Slovence je bil ban Jelačić odlični prvoborec svobode proti ogrskemu zatiranju. Bil je mož, ki se je boril proti Madjarom, ki je hotel osvoboditi svoje hrvatsko, jugoslovansko ljudstvo izpod ogrske nadoblasti in ki se je vojskoval proti vsem, ki so kakor koli simpatizirali z ogrsko republiko Kossutha, torej tudi proti revolucionarnemu, upornemu Dunaju. Tako je ostal Jelačić za Jugoslovane borec za svobodo, za nemške Avstrijce pa general reakcije. Z obeh strani je ocena nekako upravičena. Tu pa se prične tragika v zgodovini jugoslovanskih narodov Avstro-Ogrske.

naroditi koroške Slovence. Ta pritisk je naravno povzročil protipritisk, ki tudi danes še obstoja. Propaganda na Koroškem, naj se uporablja samo nemščina, se je obračala tudi na ljudi, ki niso bili Nemci. Seve je učinkoval ta čas v toliko germanizacijsko, ker je vse mlado moštvo samoumevno govorilo pri vojakih le nemško. 1945 so morale biti šole s slovenskim učnim jezikom na novo ustanovljene.

Razumljivo je veljala simpatija britanske zasedbene sile v veliki meri Slovence, saj je bila Jugoslavija v najtežjem času edini zaveznik Velike Britanije in je Anglija energično in uspešno podpirala jugoslovanske partizane.

Ko je morala provizorična koroška deželna vlada leta 1945 odločiti o bodoči ureditvi šol na dvojezičnem ozemlju, se je zavedala, da je jugoslovanska država zahtevala velik del Koroške za sebe. Te zahteve jugoslovanske države so obsegale ozemlja, ki so šla daleč preko občin, v katerih so bile uvedene dvojezične šole. Celotni okraj Velikovec, spodnji del Labotske doline, celotni sodnijski okraj Celovec z glavnim mestom dežele, velik del okraja Beljak z mestom Beljakom južno od Drave, spodnji del Ziljske doline, torej političnega okraja Šmohor je zahtevala jugoslovanska država. Ko so takratni slovenski člani koroške deželne vlade izrazili pripravljenost, da se uvedejo dvojezične šole na bistveno manjšem ozemlju kot ga je zahtevala Jugoslavija, je že s tem postala zahteva Jugoslavije pretežno nezdržna. Niti koroški Slovenci niso mogli utemeljiti trditve, da bi bilo celotno od Jugoslavije zahtevano ozemlje kakor koli dvojezično.

bilingualno, torej za dvojezično šolo. Zgled za to so bile dvojezične šole v kantonu Graubünden, kjer se poučuje retoromanshina in nemščina, ter slične ustanove, ki so bile v najširšem obsegu vpejlane v Združenih državah Amerike. Tam so načelno dvojezične šole, v katerih obvezujejo otroke od šestega leta naprej, da se učijo dveh jezikov in tudi misliti v njih. Pri mladih ljudeh je to posebno lahko.

V stari Avstro-Ogrski so bili slični pojavi, čeprav ne v šolah. V Banatu in Bački se je lahko vsak otrok graje naučil treh jezikov. Slično se je pokazalo v Bukovini in, najmanj glede dveh jezikov, povsod tam ob jezikovnih mejah, kjer medsebojno nacionalno sovraštvo še ni predaleč naraslo. Dvojezični otroci niso bili v mnogih krajih stare monarhije nič kaj

posebnega in šele naraščajoči nacionalizem 20. stoletja je povzročil nazadovanje te plasti prebivalstva.

Leta 1945 bi bilo vsekakor priporočljivo, če bi bili proučili ureditev v kantonu Graubünden na licu mesta. Vendar je bilo nekaj mesecev po koncu vojne za Avstrijca popolnoma nemogoče prestopiti deželne meje. Treba se je bilo hitro odločiti in se zavestno odpovedati temeljiti proučitvi razmer drugod.

Uvedba dvojezičnih šol na Koroškem je pomenila nastop nove poti. Kdor je kdaj koli doživel, kaj to pomeni, če so v enem kraju šole različnih jezikov, ne more želeto obnovitve takšnega sistema. Povsod kjer je tako, se pričnejo že otroci domov grede iz šole medseboj zmerjati in pretepati. Na Koroškem nismo hoteli imeti nikjer dveh različnih šol drugo poleg druge, marveč smo se odločili, da se otroci na dvojezičnem ozemlju učijo obeh deželnih jezikov brez ozira na narodnost, h kateri se starši priznavajo. Povsod tam, kjer so učitelji na svojem mestu in se s strani doma in staršev ne protivijo, so rezultati dvojezičnega pouka razveseljivi.

Za gotovo se lahko smatra, da bo treba v Evropi na splošno uvesti dvojezične šole, če se sploh hoče priti do enotnosti. Ne bo mogoče določiti enega samega evropskega občevalnega jezika, pač pa bo mogoče ustvariti s tem, da se sleherni evropski otrok prisili, da se razen materinskega jezika nauči še enega drugega jezika, prebivalstvo, ki ima vedno en jezik skupen s pripadniki drugega naroda. Poudarjanje nacionalnojezikovnega je v bistvu rezultat 20. stoletja. Več kakor tisoč let ni bilo mogoče biti v Evropi izobražen človek, ne da bi bil obvladal vsaj takratni mednarodni jezik učenjakov — latinščino. Ko je to ponehalo, je postala francoščina občevalni jezik vsaj višjih plasti.

Odpor proti dvojezičnim šolam na Koroškem prihaja v glavnem s strani nemških Korošcev. Pripomniti je treba, da se mora k tem prištetim pogosto tudi takšne ljudi, ki hočejo iz političnih ali kulturnih razlogov biti Nemci. Utemeljitev za to je dana deloma na političnem, deloma na kulturnem področju.

Dežela Koroška je bila v dobi zadnje generacije

dvakrat ogrožena v svojem obstoju z jugoslovanske strani. Po prvi kot po drugi svetovni vojni so Slovenci zahtevali precejšnje dele dežele. To je eden izmed razlogov, zakaj zelo mnogo Korošcev ne želi, da bi se njihovi otroci sploh učili slovenščine, ker se boje, da bi s slovenske strani iz tega izvajali utemeljevanje teritorialnih zahtev. Ta politični razlog je nedvomno velikega pomena povsod tam, kjer se avstrijsko enač z nemškim, slovensko z jugoslovanskim. Zaradi prilik, kakršne pač že so, je ta argumentacija prav gotovo nekako upravičena.

Na Koroškem sta dve stranki narodno-zavednih Slovencev. Ena teh je Krščanska ljudska stranka. Narodno je nedvomno slovenska, vendar zastopa demokratična in katoliška načela. Ima zveze z eksilnimi strankami oz. slovenskimi strankami v Trstu in Italiji s podobnimi cilji. Finančno zaslobo ima v glavnem pri ameriških Slovencih.

Druga narodnoslovenska stranka se imenuje Demokratična fronta delovnega ljudstva in ima zveze z jugoslovansko državno stranko.

Politično moč obeh skupin je težko oceniti. Pri volitvah leta 1949 sta se obe stranki udeležili le deželnozbornih volitev. Torej je mogoče upoštevati le volitve leta 1949. Takrat je dobila Demokratična fronta delovnega ljudstva 2088 glasov, Krščanska ljudska stranka 4644 glasov. Nobena obeh strank ni dobila mandata. Skupno sta dobili 6732 glasov. Pri zadnjem ljudskem štetju je navedlo 11.316 ljudi slovensko ali vindiš ali oboje hkrati izključno kot občevalni jezik. 30.779 ljudi govori po lastni navedbi razen slovensko ali vindiš tudi nemško ali obratno. Skupno je torej to 42.095 ljudi. Kot že prej povedano, ni verjetno, da bi število onih, ki kakor koli govorijo slovensko, presegalo to število.

(Dalje prihodnjič)

Nekaj iz sodobne avto-tehnike

Eksplozivni motor se razlikuje od parnega posebno v tem, da daje večjo moč šele pri večjem številu obratov, medtem ko parni stroj daje svojo moč že pri najpočasnejšem hodu. Zato mora imeti vozilo z eksplozivnim, to je bencinskim ali Diesl-motorjem poseben menjalnik, kjer se spremenijo visoki obrati motorja v počasnejše obrate koles. Parni stroj pa deluje direktno na kolesa lokomotive ali na vijak parnika.

Znano je, koliko ima vozač avtomobila ali motocikla opravka s prestavljanjem hitrosti pri začetku vožnje, v klancih navzgor in navzdol, v mestnem prometu in drugod. Pri težjem vozilu je treba pri vožnji v klanec, v trenutku, ko začne motor zgubljati na moči, prestaviti v nižjo hitrost. Pri tem aktu, ki mora biti izvršen v trenutku, je treba dvakrat izklopiti motor, trikrat menjati hitrost motorja in dvakrat prestaviti prestavno ročico. Stvari, ki je mnogi ne bi mogli pravočasno izvršiti. In tako so že v prvih začetkih avtomobilizma skušali odpraviti to mučno prestavljanje hitrosti, ki utruja vozača in mu krati pozornost na vožnjo.

Poskušali so razne patentirane mehanske prenose, ki bi dali od sebe vsa razmerja hitrosti med motorjem in kolesi samo s premikom ročice v času potrebe. Toda te naprave se na avtomobilih niso obnesle. Prešli so na drugo misel tekočinskih prestav. Razvoj je tekkel do današnjih dni. Medtem se je posebno v času druge svetovne vojne razvilo tudi popolnoma avtomatično prestavljanje hitrosti v menjalniku z zobatimi kolesi.

Pri vsem tem so uvedli najprej tekočinsko sklopko, ki ne rabi nobenega pedala. Motor je vezan s centrifugalno črpalko, ki žene olje v turbino in preko nje in avtomatičnega menjalnika poganja kolesa. Iz turbine teče olje zopet nazaj v črpalko in iz nje zopet v turbino. Tako sklopka je zelo elastična, tako da se pri tem v menjalniku vključujejo s pomočjo oljnega pritiska razna zobata kolesa in to v trenutku, ko je potrebno menjanje prestave. To delo vrši oljni tlak avtomatično, kakor ga dirigira mehanizem, ki vrši svoje pomike v odvisnosti od hitrosti s strani motorja in od hitrosti s strani koles. Vozaču ni treba drugega kot pritisniti na pedal za hitrost. Vse druge nevarnosti se vršijo avtomatsko.

Vozač požene motor in na volanu prestavi ročico v položaj vožnje. Avto stoji in se začne pomikati šele tedaj, ko potisne vozač malo jače na plinski pedal. Prestave se nato samostojno menjajo od prve do četrte ali nazaj kot zahteva vožnja. Ročica ima še dva položaja in sicer položaj za hod nazaj in položaj, v katerem

delujejo smo prva in druga prestava, ki sta potrebni pri vožnji navzdol. Prvi avto s tako sklopko in menjalnikom je bil ameriški »Oldsmobile« leta 1940. Temu prenosu so dali naziv »Hydramatic« in ga imajo napisanega vozovi, ki ga uporabljajo. Ta prenos so izdelali samo kot specialno opremo z doplačilom, ali nakup je bil tako velik, da je že v kratkem bilo opremljeno 40 odstotkov voz s tem prenosom. Druge konkurenčne tvrdke so začele še same konstruirati slični menjalnik in nekatere so kar odkupile patent od prvega izdelovalca, čeprav za drag denar.

Za tem prenosom se je pojavil po vojni in to leta 1948 nov izdelek in to prenos v vseh razmerjih brez posameznih prestav, ki so ga dosegli s spremenjeno kon-

strukcijo centrifugalne črpalke in turbine. Šofiranje je tako kot pri prej omenjenem tipu. Ta menjalnik je vpeljala tvrdka »Buick« na svojih vozovih in nosi ime »Dynaflo«, napis, ki pokaže na Buicku, s kakšnim menjalnikom je opremljen. Cena voza s tem menjalnikom je za 10 odstotkov višja od navadnega tipa.

V zadnjih treh, štirih letih so osvojile skoro vse ameriške avtomobilske tvrdke slične menjalnik in prehajajo že v redno serijsko proizvodnjo. Pojavil se je Packard z »Ultramatic« menjalnikom, Chevrolet s »Powerglide«, Ford z »Borg-Warner« in še dosti drugih. Zaradi visoke cene, kompliciranosti in nekoliko večje potrošnje goriva se ta vrsta menjalnika v Evropi še ni vpeljala.

Dve milijardi dolarjev za reklamo

Brez reklame si sodobne Amerike ne moremo zamišljati. Reklama je postala sestavni del ameriškega življenja, zato je razumljivo, da so Amerikanci vpregli v službo reklame najmoderneje tehnične pridobitve in ni nič čudnega, da na primer na novinarskih visokih šolah študira samo reklamno vedo več tisoč študentov. Ameriška podjetja potrošijo okoli 2 milijardi dolarjev letno.

Zvečer in ponoči jemlje vid na ulicah ameriških mest eno samo utripajoče morje razkošnih svetlobnih reklamnih napisov. Na tisoče žarnic, kilometri pisanih cevi neonske razsvetljave, fantastični žarometi nas brez prestanka prepričujejo in nam ponujajo nešteto vseh mogočih stvari od žvečilne gume do najmodernejših televizijskih sprejemnikov, in vabijo v kinematografe, bare, hotele, kozmetične salone itd. Z žarometi pričarajo na nebo besede, ki opozarjajo, s kakšnim milom se moramo umivati, čez dan pa nam letala s dimnimi napisi v zraku priporočajo to ali ono brezalkoholno pijačo, ki je »najboljša na svetu«. Razkošne izložbe, kioski, reklamni napisi na pročeljih nebotičnikov, na strehah, na ograjah, reklamne deske ob avtostradah in železniških progah, reklame v vlakih, avtobusih itd., vse to nas bučno in hrupno opozarja in nam nudi vse, kar meče na tržišče ogromna produkcijska mašina ZDA.

Pravijo, da je časopis trgovčeva prižnica. Tega se ameriški trgovci in producenti najbolje zavedajo. Prelistajmo, kateri koli ameriški dnevnik ali ilustrirano revijo, pa moremo z nejevoljo ugotoviti,

da skoraj ni strani, na kateri ne bi bila kakšna reklama. Nekateri časopisi imajo celo do 75 odstotkov oglasov. Nedeljski New York Times izhaja na 80 ali celo 100 straneh, polovico od tega so reklame velikih družb.

Poleg tiska ima zelo veliko vlogo v oglaševanju izdelkov kino, radio, zadnje čase pa še posebno televizija. Radijske postaje prodajajo čas svojih oddaj tovarnarjem, trgovcem itd. Ti uporabljajo ta čas za priporočanje svojih izdelkov. Včasih stane 10 minut časa tudi 10.000 dolarjev.

Če hočeš poslušati po radiu na primer kakšno simfonijo, si prisiljen med posameznimi stavki poslušati tudi reklame. Da bi ljudje zares poslušali radio reklame, najemajo velike tvrdke poznane in popularne osebe — filmske igralce, bokserje itd. tako da na primer Bing Crosby priporoča sir, bivši pomočnik zunanega ministra Summer Welles pa je priporočal ure.

V Ameriki pa ne ponujajo samo whiskyja, čevljev, bencina, frižiderjev itd. ampak tudi — vero. Posamezne cerkvene organizacije in verske sekte (teh je v ZDA okoli 180) prav vsiljivo reklamirajo in zagotavljajo zveličanje na onem svetu, kar pa še bolj užge — poslovni uspeh na tem svetu! Posamezne sekte, kot so na primer Betlehemska cerkev, Kristova legija, Cerkev božanskega usmiljenja itd. privabljajo ljudi v »božje hrame« tudi z obredi, ki so za evropske pojme nemogoji, in dostikrat zelo podobni cirkuškim sporedom. V cerkvah prirejajo tudi čajanke, plese, filmske predstave itd.

Kaj pijejo različni narodi

Pri nas je v posebni časti vino, pivo, mošt, pa tudi žganje. Nemci pijejo najraje pivo. Rusi pijejo posebno žganje, ki mu pravijo vodka. V glavnem pijejo Evropejci različna vina in žganja. Kaj pa narodi izven evropske celine? Drugi kraji, druge navade!

Orientalcem je naš alkohol tuj. Mohamed ga je svojim vernikom prepovedal, zato pa se je skoraj po vsem mohamedanskem svetu udomačila kava kot prava narodna pijača. Iz etiopske pokrajine Kaffa je nastopila svojo zmagoslavno pot po vseh kontinentih. Zdaj je že prav tako priljubljena na zahodu kot v novem svetu. Kava je osvojila svet.

V mnogih krajih Afrike varijo domačini iz raznih vrst prosa pivo podobno pijačo. Pravijo ji »pombe«; ta pijača je kiselkastega okusa in zelo močna. Brez pombe med zamorci ni slavlja. Pijača pombe je zlasti razširjena v Vzhodni Afriki.

V Indiji, kakor tudi po vsej jugovzhodni Aziji prebivalstvo najbolj ceni pijačo »toddy« ali »tari«, ki je sok raznih vrst palm. Stiskajo bodisi cvetje ali sadeže. Domačini narezujejo debela nekaterih palm, kot to delamo pri nas z brezami ali bori. Sok vsebuje sladkor. Brž ko zavre, je uporaben.

Japonska narodna pijača je »sake«, riževo vino z 12 odstotki alkohola. Pripravljajo ga tako, da z vročo vodo dušijo riž, ki mu pridenejo droži. Po dveh dneh to snov zmehčajo s kuhanim rižem in vodo. Ko zavre, jo precede in pijača je pripravljena.

Mehičani imenujejo svojo narodno pijačo »pulque«. Pridobivajo jo iz agave. Njihova cvetna stebela narežejo, iz ran tekoči sok pa prestrežejo v buče ter ga pustijo potem vreti. Pulque nima niti prijetnega duha, je pa zelo omotična pijača in je prav zato menda tako priljubljena.

Južna Amerika se v uživanju približuje Orientu. Narodna pijača milijonov južnih Američanov je »mate«. Pravijo ji tudi »yerba« ali »paragvajski čaj«. Vsebuje mnogo kofeina, zato vpliva zelo dražljivo in osvežujoče. Znana je tudi pijača, ki jo pridobivajo iz listov koke. V mnogih predelih uživajo kokino listje kot nadomestilo za primanjkačo hrano. Vsebuje mnogo kofeina. V Ameriki izdelujejo iz tega listja znano pijačo »Coca Cola«.

*

Ali že veste . . .

... da je človeška koža podobna oklepu iz samih lusk, ki so razporejene kakor opeka. S prostim očesom tega seveda ne vidimo, temveč potrebujemo za takšno proučevanje mikroskop.

Dr. Mirko Rupel:

SLOVENSKI JEZIK

Izreka soglasnikov

Slovenski soglasniki (konzonanti) se izrekajo čisto in jasno, saj je naš soglasniški sestav, kakor je poudaril že zaslužni jezikoslovec Stanislav Škrabec, krepak in moški, »ker je prost tistega mehkuženja, ki kakor nekaka bacilska bolezen razjede severne slovanske jezike.«

So pa vendarle nekateri razločki med pisavo in izreko, zlasti pri črki *v* in *l*. Zato moramo najprej o teh dveh nekaj povedati.

Črka *v*

Črka *v* zaznamuje več glasov.

1. Kadar je napisan *v* pred samoglasnikom, n. pr. v besedah *vino*, *velik*, *vas*, *voz*, *novi*, *povest*, *kovač*, *govor*, tedaj je treba izgovoriti pravi *v*. Tak *v* dobimo, če pritisnemo spodnjo ustnico na gornje zobe, zato mu pravimo ustnično-zobni *v*: *vino* (ne: *uino*); *kovač* (ne: *kouač*). Prav tako moramo izreči *v* pred *r*: *vreme* (ne: *ureme*), *vrh* (ne: *urh*). Tudi v oblikah *s kervjo*, *v urvjo*, *s postroju* bomo izgovorili *v*. Pred *l* pa govorimo *v* zlasti v začetku besede: *vlada*, *vleči*.

2. Kadar je napisan *v* na koncu zloga (*ov-ca*, *pov-sod*, *delav-ca*) ali na koncu besede (*prav*, *pozdrav*, *siv*), ga izgovarjamo kot *u*, ki se veže s samoglasnikom pred njim; pravimo mu dvoustnični *u* in ga hočemo tu zaznamovati z znamenjem *w*, torej *owca*, *powsod*, *delawca*, *praw*, *pozdraw*.

Tako izrekamo pisani *v* tudi tedaj, kadar stoji pred soglasniki (razen pred *r*): *usak*, *vdova*, *včera* se izreka *usak*, *vdova*, *včera*.

Napačno je govoriti *ofca*, *praf*, *pozdrav*, *fsak*, kakor imajo navado v vzhodnih slovenskih narečjih.

3. Pred soglasniki (razen pred *r*) je dovoljen tudi izgovor *u* (pravi samoglasnik *u* kakor v besedi *uho*): *usak*,

udova, *učera*, posebno če bi se v stavku prejšnja beseda končevala na soglasnik: mlad vdovec; to bomo torej izgovorili *mlad udovec*. Če bi pa v stavku imeli spredaj besedo na samoglasnik, n. pr. mlada vdova, bi izgovorili *mlada wdova*.

Od vsega tega je najvažnejše, kar si moramo zapomniti, tole: ne izgovarjamo *uino* ali *wino*, *uelik* ali *welik*, temveč *vino*, *velik*. Tudi pazimo, da ne bomo rekli *ofca*, *praf*, *fsak*, temveč *owca*, *praw*, *wsak* ali *usak*.

Še posebej naj opozorim na predlog *v*. Glede izgovora veljajo zanj isti predpisi, ki smo jih pravkar povedali. Predloge namreč ne smemo izgovarjati zase, ločeno od besede, pred katero stoji, temveč skupaj z njo. Zato bomo zveze, kakor v usta, v igri, v roki izgovorili: *vusta*, *vigri*, *vroki*; v šolo, v knjigo bomo izgovorili: *ušolo* ali *wšolo*, *uknjigo* ali *wknjigo*; če je pisano: *grem v šolo*, *tja v šolo*, bomo brali *grem ušolo*, *tja wšolo*. Napačno je brati *vš usta*, *vš šolo*, izrekati torej predlog posebej, zase, kakor so ponekod vajeni.

Črka *l*

Še večje težave kakor izreka črke *o* dela izreka črke *l*. Pisani *l* pomeni namreč lahko glas *l*, lahko pa tudi glas *w*, ki smo ga spoznali v prejšnjem poglavju.

1. Prvo pravilo nas uči, da se *l* pred samoglasniki izreka kot pravi *l*: *lipa*, *led*, *mleko*, *slab*, *klobuk*, *luč*. Tako tudi govore skoraj v vseh narečjih, le Korošci in Gorenjci izrekajo pred *a*, *o*, *u* glas *w* (*swab*, *kwobuk*, *wuč*), kar seveda v knjižnem jeziku ni pravilno.

2. Drugo pravilo pravi, da se *l* na koncu besede in pred soglasniki izreka kot *w*: *bil*, *pepel*, *dač*, *umrl*; *volk*, *solza* izgovarjamo: *biw*, *pepew*, *daw*, *umrw*; *vowk*, *sowza*.

To drugo pravilo pa ima več izjem. Namesto *w* je treba izgovarjati *l*:

a) v drugem sklonu množine samostalnikov, ki se končujejo na *-la* in *-lo*: *kobila* — pet *kobil*, *darilo* — veliko *daril*; tako še *čebel*, *dekel*, *šil*, *nakoval* itd.;

b) v izpeljankah samostalnikov na *-la* in *-lo*: *čebelni*, *silni*, *deželni*, *deželski*, *skalnat*, *darilce*, *delce*, *milnica* itd.;

c) pred obrazilom *-mi* v 6. sklonu množine: z živalmi, s piščalmi, z volmi itd.;

č) v knjižnih besedah: *kolkovati*, *polk*, *prestol*, *stolp*, *želva*, *letalstvo*, *hranilnica*, *posojilnica*, *samostalnik*, *glagol* itd.; te besede so sicer iz domačih korenov, a nastale so in prišle v rabo povečini v novejšem času, v zadnjih sto letih;

d) v tujkah: *bacil*, *kultura*, *alkohol*, *palma*, *Valter*, *Olga* itd.

Zanimivo je, kako je z besedami, ki se končujejo na *-alec* in *-ilec*. V besedi *bralec* ali *znanilec* n. pr. se v 1. sklonu izreka *l*, v drugih oblikah (*bralca*, *bralcu* . . .), *znanilca*, *znanilcu*) pa *w*; tudi v oblikah za ženski spol (*bralka*, *znanilka*) izrekamo *w*. To se docela sklada z našima glavnima praviloma. Ugotovili bomo isto še pri naslednjih besedah: *igralec*, *izdajalec*, *kazalec*, *morilec*, *požigalec*, *prebivalec*, *prekupčevalec*, *reševalec*, *sejalec*, *svetovalec*, *tkalec*, *vasovalec* itd.

Vendar jih je nekaj, kjer se zmeraj izreka *l*, ne samo v prvem sklonu: *letalec*, *letalca* (*l*), *letalka* (*l*) in tako še: *hudodelec*, *krotilec*, *merilec*, *plavalec*, *poljedelec*, *rokodelec*, *snažilec*, *tožilec*, itd. To so bolj ali manj knjižne besede, zato *l*. Da, pri nekaterih izgovorih celo omahuje med *l* in *w*, pa je dovoljeno rabiti v izgovoru (ne v pisavi) *l* ali *w*, kakor je komu beseda domača ali tuja: prošilca se izreka *prosilca* ali *prosiwca*; in tako je še pri naslednjih besedah: *branilec*, *opazovalec*, *plesalec*, *posredovalec*, *raznašalec*, *vlomilec* itd.

Zdaj bo tudi razumljivo, zakaj izrekamo *w* v besedah: *kropilnik*, *kropilnica*, *čohalnik*, *gugalnica*, *kuhalnica*, *perilnik*, *pihalnik*, *pljuvalnik*, *skričalnica*, *tkalnica*, *trepalnica* in zakaj *l* v tehle: *brizgalnica*, *čakalnica*, *črnilnik*, *čudodelnik*, *govornilnica*, *jedilnica*, *kopalnica*, *kurilnica*, *likalnik*, *likalnica*, *ogrevalnica*, *spalnica*, *učilnica*, *zajtrkovalnica* itd.

(Dalje prihodnjič)

KOLENDAR

Petek, 22. januar: Vincencij
Sobota, 23. januar: Zaroka D. M.
Nedelja, 24. januar: Timotej
Ponedeljek, 25. januar: Spr. Pavla
Torek, 26. januar: Polikarp
Sreda, 27. januar: Janez Zl.
Četrtek, 28. januar: Peter Nol.

SPOMINSKI DNEVI

22. 1. 1788 Rojen v Londonu angleški pesnik Byron — 1942 Sentjernejska noč v Novem Sadu, madžarski fašisti so izvršili pokolj Srbov.
23. 1. 1783 Rojen francoski pisatelj Henri Stendhal — 1878 Rojen na Vinici pesnik Oton Župančič.
24. 1. 1848 V Kaliforniji so našli prvo zlato rudo.
25. 1. 1348 Usoden potres po slovenskih krajih — 1852 Umrli Jan Koller, ki je deloval za zblizanje Slovanov — 1863 Rojen v Trčmunu v Slovenski Benečiji pesnik Ivan Trinko-Zamejski — 1944 Borec Vzhodnokoroškega odreda napadejo orožniško postojanko na Obirskem.
26. 1. 1797 Rojen v Žirovnici na Gorenjskem Prešernov mentor Matija Cop.
27. 1. 1756 Rojen skladatelj Mozart — 1901 Umrli v Milanu skladatelj Giuseppe Verdi.

Ne zamudite

Slovenji Plajberk

Posestnik Engelbert Maurer iz Podna je minuli teden vozil s sanmi z vprego enega vola hlode iz gozda. V bližini gostilne Bodenbauer je posebno velik klanec. Nesreča, ki nikoli ne počiva, je hotela, da je kmet na gladkem sanincu spodrsnil, ko je vodil vola. Padel je pod vola in sani ter vola ni mogel več ustaviti, ki je obstal šele na nekem bolj ravnem odseku poti. Nesrečnega kmeta so sani vlekli kakih dvajset metrov naprej. Pri tej nesreči mu je zlomilo tilnik in je utrpel tudi pretisk prsnega koša. Šele drugi potniki so težko poškodovanega Maurerja našli mrtvega. Z bridko prizadeto družino, katere gospodar je pri izpolnjevanju svojega poklicnega dela na tako tragičen način našel smrt, vsi globoko sočustvujemo. Pokojni Maurer je bil 58 let star.

Umrli je mož dela, poštenja in značaja

Minuli teden je preminul g. Franc Schnabl, trgovec v Št. Rupertu pri Celovcu. Z njim smo položili v soboto na šentruperškem pokopališču k zadnjemu počitku ugodnega in zaslužnega moža, krepak značaj in kremenitega Žiljana.

Pokojnemu Francu Schnablu je zibelka tekla ob Zilji, kjer je bil rojen v Zahomcu leta 1879. V družini je bilo 13 otrok in trda je bila borba za vsakdanji kruh. Zgledi trdega življenja, skromnosti in vztrajnega dela so klesali značaj tudi mlademu Francu. Po osnovni šoli ga je dal oče učiti za mizarja. Z 21 letom je postal mojster ter je mizarško obrt izvajal več let. Z mizarškimi izdelki je skupno z mizarjem Omanom sodeloval pri gradnji koč na Zahomški planini. Zaradi zrahljanega zdravlja je moral mizarško obrt opustiti in se je odločil za trgovino.

Pri Francu Wigeletu v Trstu se je izučil v trgovski praksi in se je leta 1910 vrnil na Koroško. Po daljšem iskanju mu je uspelo, da je mogel vzeti v najem sedanjo trgovino v Št. Rupertu. Isto leto se je poročil s svojo prvo ženo Jožefo, iz katerega zakona se je rodil sin Franc. Leta 1916 je trgovino v Št. Rupertu kupil. Toda že istega leta ga je prizadejala težka izguba, ko mu je umrla žena.

Leta 1920 se je poročil z drugo ženo Leopoldino Malle, ki mu je rodila štiri otroke. V svojem družinskem življenju sta morala izpiti kupo bolesi do dna. Leta 1925 je po nesreči povozil hčerko avto, drugo hčerko pa so leta 1945 ubile bombe.

Po naši zemlji

Nov korak k uspehom združništva

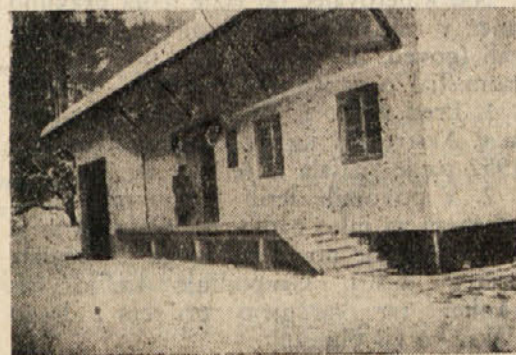
V Šmihelu pri Pliberku so odprli novo skladišče

Novo združno skladišče v Šmihelu, katero je s pomočjo Zveze slovenskih zadrug postavila Kmečka gospodarska zadruga Pliberk, je minulo nedeljo odprlo svoja vrata in bo služilo svojemu koristnemu namenu. Zaenkrat bo združno skladišče odprto vsak ponedeljek, četrtek in soboto od 8. do 12. ure, pozneje pa bo, če se bo promet, kakor je pričakovati, ugodno razvijal, odprto tudi druge dneve.

K primerni slovesni otvoritvi nove zgradbe so se v nedeljo dopoldne zbrali v skladišču številni požrtvovalni in zavedni združniki, med temi člani upravnega in nadzornega odbora Kmečke gospodarske zadruge Pliberk in Hranilnice in posojilnice v Šmihelu, zastopnik Zveze slovenskih zadrug dr. Mirt Zwitter, arhitekt dipl. ing. Oswald, mojstri in podjetniki s svojimi delavci, združeni pevci iz Pliberka in Šmihela ter ostalo občinstvo.

Novo skladišče, zgrajeno na prostoru,

iz Pliberka in Drobež iz Šmihela, v ostalem so bili še udeleženi ključavničar Kočnik Karl, klepar Šipek iz Pliberka, elektrodružba Kelag. Glavni del lesa so nabavili pri Šurniku v Dvoru, gramoz pa sta dobavljala Rudolf in Klok, kar vse je z neumornim trudom z združnim traktorjem zvozil traktorist Krištof. Že na tem mestu naj bo omenjeno, da se je za hitro nadaljevanje gradbenih del z vso

vnemo trudi poslovođa Kmečke gospodarske zadruge Pliberk, Lojze Krištof.

Zgradba obsega praktično garažo z dvigalnimi vratmi, v pritličju velik magacin za vsakovrstno blago in potrebščine, poleg tega je lepa pisarniška soba, v zgornjih prostorih pa so skladišča za razna žita.

Po uvodni pesmi »Domovina mili kraj« je poslevođeči podpredsednik Zveze dr. Mirt Zwitter pozdravil došle

Resen in družaben sestanek v gostilni pri Šercerju

Drugi del pomembnega dneva za Šmihel in okolico se je odigral v znani Šercerjevi gostilni, kjer so bili gostje po zaslugi

domače družabne prireditve

strukcijo, kakor vrata v garažo, je oskrbela tvrdka Hutter & Schrantz, mizarška dela sta prispevali domači tvrdki Mlinar

gostilničarke, gospe Milke, njene pomočnice Juste in prijazne natakariče prvo vrstno postreženi. Na mah se je razvila pristna in pristrčna slovenska družabnost, ki je bila samoumevna ob zaključku uspelega dela. Spet so pevci zapeli pesem za pesmijo in sicer je prevzel vodstvo France Kropivnik, pd. Šronc. Med pevci so sodelovali tudi znani tenorist Tevži Kranjc, stara korenina Silan, mojster Koren in drugi. Pesmi, tako domače in lepe, skoraj bi rekel preveč mehke, toda take odgovarjajo podjunskega značaja, so bile pete iz srca in so tudi našle pot v srca

„Slovenski ples“

v Celovcu

vseh ter so pevci zares veliko doprinesli k družabnemu delu.

Nato je ponovno spregovoril poslevođeči podpredsednik Zveze slovenskih zadrug ki se je še enkrat zahvalil vsem, ki so s svojim delom doprinesli k uspešni dograditvi šmihelskega združnega hra-

Borovlje

Snežni plaz je minulo nedeljo zahteval tudi v Podnu smrtno žrtev. Blaž Peinter, predsednik obratnega sveta KESTAG-a v Borovljah in še trije planinsko-športni tovariši so se napotili zjutraj iz njegove planinske koč s ciljem, da bi preko Vrtače napravili turo do Celovške koč. Peinter je svoje tovariše kmalu prehitel in hodil nekoliko spredaj, da ga oni zaradi hribov in skal, ki so ovirali razgled, niso več imeli pred očmi. Kakih osemdeset metrov pod Vrtačo je eden od zadaj hodečih zapazil, da se je odtrgal plaz, ki je drvel zelo tiho in po ovinkih navzdol. O Peinterju pa ni bilo več nobenega sledu in ko so ga vsi trije posamič in v zboru klicali, tudi ni bilo nobenega odmeva. Tako so slutili najhujše in so pričeli Peinterja iskati. Kmalu so zapazili eno njegovih smučk, brž nato pa eno nogo, ki je molela iz snega. Nemudoma so se lotili

goste, med temi predvsem združne funkcionarje, starejše zaslužne odbornike, med temi očeta Bičlja ter poudaril, da gre v prvi vrsti tem zahvala, da so ustvarili v prejšnjih letih, tudi v težkih razmerah, podlago za uspešen združni razvoj na Koroškem. Ti odborniki so ohranili naše združništvo, ga spremljali skozi polom dveh svetovnih vojn in ga spet dvignili iz razvalin. Danes more po novih vidikih po vojni obnovljena Zveza slovenskih zadrug razširiti združno dejavnost na širokem področju ter so mnogi razveseljivi in vidni uspehi že tukaj. Medsebojno se bo izpopolnjevalo kreditno in blagovno združništvo in temu koristnemu in človekoljubnemu namenu medsebojne pomoči in pomoči do bližnjega bo služila tudi ta danes odprta zgradba. Tudi brez celovškega »žegna«, ker je baje »Slovenecem naklonjeno« škofijstvo spet pokazalo svojo dobro voljo in je domačemu župniku gospodu Piceju zabranilo verske obrede blagoslova pri odprtju nove zgradbe. Domačega župnika je poslovođa Kmečke gospodarske zadruge prosil za udeležbo pri otvoritvi skladišča, vendar je verjetno, da gospod sam ni pokazal posebne volje sodelovanja, ker mora vsekakor soglašati s pridigami svojega kaplana, ki trdi na prižnici, da so naše kulturne in gospodarske ustanove v satahovni fronti. Gospod župnik ni sledil zgledu drugih stanovskih sobratov, kakor gospodu župniku Štihu v Bilčovsu, ki je brez pomislekov pri otvoritvi sodeloval. Takšno zadržanje gospoda župnika je vsem nerazumljivo. Nova zgradba pa bo kljub temu služila koristnim in dobrim namenom.

Po nagovoru poslevođečega podpredsednika so združeni pevci spet zapeli druge kitice »Domovina mili kraj« in po pregledu zgradbe je bil oficijelni del otvoritvene slavnosti zaključen.

ma. Zagotovil je, da s to zgradbo načrti v pliberški okolici še niso izčrpani, temveč se bo še ustvarjalo, kar bo poleg koristim gospodarstva služilo tudi zaposlitvi domačih podjetnikov in delavcev in dalo zaslužka in kruha tudi združnim nameščencem. Znova je poudaril, da naša skladišča ne bodo nikdar skladišča mržnje in sovraštva, prostori za ozko strankarstvo ali narodno nestrpnost, temveč, da bodo služila vedno le pomoči v sosesčini in dobremu sožitju. Prav tako je omenil, da se ne bojimo ustanavljanja konkurenčnih magacinov, ki bi skušali z nerealno konkurenco ovirati naš razvoj. Vse to nam more le koristiti, naši uspehi pa bodo rastle in bodo trajni ob živi zavesti združnikov, ob poštenem in vztrajnem delu.

Po nagovoru, ki so ga navzoči z velikim odobravanjem vzeli na znanje in si misli našega prizadevanja na področju za-

družništva osvojili, so se člani upravnega in nadzornega odbora Hranilnice in posojilnice Šmihel sestali še na seji. Ostali pa so se še dalje časa zadržali pri Šercerju, kjer so veseli in sproščeni preživeli še dalje čase ter so se začeli razhajati šele v poznih urah.

reševanja, kar pa je bilo zelo tvegano, ker je obstojala vsak trenutek možnost, da se odtrga nov nevaren plaz. Vendar je poteklo izkopavanje brez nesreče, toda Peinterja so potegnili samo še mrtvega iz snega. Vsi naporji oživljanja so bili brezuspešni. Zdravnik je ugotovil kot vzrok smrti prelom tilnika. Zavratni plaz je bil močno pomešan z gramozom ter je morda tudi to pripomoglo k tako tragičnemu koncu nesrečnega Peinterja. Mrtvega Peinterja so tovariši še isti dan z velikim trudom spravili na dom. Peinter je bil šele trideset let star.

Vse prebivalstvo globoko sočustvuje z bridko prizadetimi svojci smrtno ponesrečenega.

Pokojnega Peinterja so ob številni udeležbi prebivalstva, delavskih in športnih tovarišev, prijateljev in zastopnikov raznih organizacij pokopali na pokopališču v Podljubelju. Okoli deset govornikov mu je spregovorilo v slovo.

Tečaji Slov. kmečke zveze

Minuli ponedeljek je Slovenska kmečka zveza pričela s svojimi letošnjimi kmetijsko-gospodarskimi tečaji. Prvi tečaj je priredila v Pliberku, medtem pa so bili tečaji tudi že v Dobrli vesi in v Št. Primožu. Danes popoldne pa bo tečaj pri Šmonu v Kotmari vesi.

Vsebinska letošnjih tečajev je zelo pestra in v tesni povezanosti s krizo, ki je zajela naše kmetijstvo. Tako vsebujejo tečaji razpravo o potrebi in možnosti za spremembo našega kmečkega gospodarjenja z ozirom na sedanji položaj po naših vaseh in na razvoj v svetu. Razprava se dotika ran na koreninah našega kmetijstva ter kaže oblike skupnega prizadevanja za njihovo ozdravitev.

Drugo predavanje vsebuje misli o namenu Južnokoroške semenarske zadruge ter obseg in način pridelovanja in vnovčevanja semena po naših krajih. To predavanje poučuje naše kmečke ljudi tudi o oskrbi nasadov in posevkov, katerih pridelki so namenjeni za seme.

Mehanizirano trošenje hlevskega gnoja

Te dni sem bral, da so se bavarski kmetje, ki enako kakor mi trpijo na pomanjkanju delovne sile in denarja za kupovanje dragih strojev, lotili trošenja hlevskega gnoja z — izkopalnikom za krompir (Kartoffelroder). Kakor pravijo, je takšno trošenje s pomočjo traktorja zelo enostavno, predpogoj je samo zrezan nastilj.

Namesto zlaganja gnoja na kupe po njivi delajo tako-le: Vozu za traktorjem priklopijo izkopalnik za krompir in mu odvzamejo »šaro«. Z gnojem naloženi voz pelje traktor po njivi z brzino 3—5 kilometrov, medtem ko 1 oseba koplje gnoj v vrsto. Izkopalnik mora biti seveda priklopljen tako, da se s svojimi kolutastimi vilami dotika vrste gnoja. Ker pa izkopalnik trosi vedno samo v eno smer, je treba trošenje tako urediti, kot izkopavanje krompirja, torej »po eni strani gor, po drugi pa dol«.

Pravijo, da zatem, ko se človek na tako obliko trošenja nekoliko privadi, kvaliteta dela ni slaba. Na njivi ni treba trošenja »popravljanja« z roko, dočim je na travnikih priporočljivo, da se gre čez raztrošeni gnoj še s travniško ali pa mrežno brano in sicer v zelo hitrem tempu, da se strošeni gnoj bolje zdrobi.

Mislím, da bi bil tudi pri nas ta poskus povečane uporabe izkopalnika za krompir priporočljiv, ker tak poskus tistega, ki ima traktor in izkopalnik, res nič ne stane.

Miha pod goro.

Na ta predavanja so navezani pogovori o vsakodnevnih vprašanjih na naših kmetijah, kjer dobijo udeleženci iz področij predavanj zaželjena pojasnila, priporočila in nasvete.

Kakor kaže, bodo ti tečaji zelo plodnosni in bodo precej prispevali k izoblikovanju nadaljnjega programa dela in zahtev SKZ, o čemer bo sklepal prihodnji občni zbor SKZ. Kmetovalci zelo radi posegajo v diskusijo in stavi jajo zelo dobre predloge.

Prispevek za pravilno smer v proizvodnji mesa

Naš kmetovalec bo lažje našel pravilno smer v reji in pitanju svojih klavnih živali (govod in prašičev), če bo nekoliko razmišljal o naslednjih številkah.

1. Pred vojno je znašala potrošnja mesa v Avstriji 51 kg na leto in osebo; leta 1952 pa je znašala le še 37,2 kg.

2. V povojnih letih je povpraševanje po mesu za juho padlo, povečalo pa se je povpraševanje po mesu, ki ga je mogoče peči ali dušiti. Gospodinje krčijo čas »kuhe« ter varčujejo pri tem z drago elektriko ali plinom.

3. Delež posameznih vrst mesa pri skupni potrošnji znaša:

goveje meso	31,3%
teletina	5,8%
prašičje meso	53,3%
perutnina	4,6%
konjsko in ovčje meso	
ter divjačina	5,0%

4. Za kmetovalca sledijo iz vsega tega naslednji zaključki:

a) pitanje nad pet let starih volov je

V prihodnem tednu bodo te vrste tečaji v naslednjih krajih:

25. januarja od 14. uri v Bilčovsu, gostilna Miklavž;

26. januarja ob 14. uri v Št. Ilju, gostilna Lederhas;

29. januarja od 9. uri v Podravljah, kolo-dvorska restavracija.

Pozneje pa bodo tečaji še v Zahomcu, Rožku, Št. Janžu, Žvabeku, Globasnici, Škofičah, Apačah, Ledenicah in v Slovenjem Plajperku. Kmetovalci in kmečka mladina, ki so člani Slovenske kmečke zveze, so k udeležbi prisrčno vabljeni.

treba opustiti, ker pride po eni strani pitanje in krmljenje predrago in ker je po drugi strani njihovo meso premastno in se predolgo ne skuha;

b) starost klavnih živali je treba znižati, ker je mlado meso bolj mehko in se hitreje skuha.

5. S tem v zvezi priporočajo za govejo živino naslednje vrste pitanja:

a) pitanje telet s polnim mlekom na težo 120 kg in več;

b) podaljšano pitanje telet do teže 600 kg (Babybeef);

c) pitanje mladih bikov do 2½ leta starosti do teže 800 kg;

č) pitanje mladih volov in telic do 4½ leta starosti.

K tem ugotovitvam, ki so brez dvoma upoštevanja vredne, bi za naše razmere radi slišali tudi mnenje naših živinorej-skih strokovnjakov in praktičnih živinorejcev. Eno je namreč splošno priporočilo, drugo pa je vprašanje rentabilnosti ob krmnih pogojih, kakor so pri nas. —r

Pregled letine „na Vrhih“

Hribovje, ki ga obmejuje belska dolina s svojim spodnjim tokom od Miklavca do izliva v Dravo in dravske doline po svojem ovinku ob gališkem mostu vse do drugega ovinka, ko se zopet obrne proti vzhodu ter dolina od Miklavčevega proti Sinči vesi imenujemo Podjunčani »na Vrhih«. Pa je ta pravkar opisana pokrajina tudi res svet zase, ki ima svoje posebnosti glede zemlje, podnebja in zemeljske oblike.

Sami si nismo dali svojega imena. Vendar se zavedamo svoje posebnosti in posebnosti našega kraja. Radi tega imenujemo naše brate na levem bregu Drave »Dravce«, naše brate vzhodno niže ležečih krajev »Poljance« in njih kraj »Póle«.

Ko veste kje smo, vam poročamo o naši lanskí letini. Pričakovali smo lansko spomlad in začetkom poletja prav dobro letino. Sadno letino smo videli uničeno že z mrazom v času cvetenja. Kot smo že poročali je tudi rž deloma uničila slana,

posebno na njivah v močvirjih. Kjer še rž ni bila vsa v klasju oziroma ne blizu močvirjih, je rž še dosti dobro »nasula«. Na dobro letino pšenice smo upali še dalje, kjer ni že ob klasenju oziroma še prej poglela. Pa je končno radi stalnega vlažnega vremena postala povsod črna od rje. Menda v splošnem hektarski donos ni presegal 8 stotov. Torej je popolnoma odpovedala. Kakovostno je bila pod vsako kritiko: luske brez moke. Rži je bilo vendar povprečno kakih 12 stotov na ha in izvrstne kakovosti. Bolj so zadovoljila jara žita ječmen in oves, ki so vendar precej trpela po toči. Kjer je bila toča močnejša, računajo kmetje, da jim je toča zbila eno do dvakratno seme na tla. Koruza je bila dobra, ne igra vendar pri nas posebne vloge, ker se sadi samo v manjšem obsegu. Tudi proso ni bilo slabo, radi male površine prav tako kot kuruza ne igra dosti vloge.

jitve mora biti bolj urejena, zemljišča morajo biti lažje dostopna in dati mora zemljišča za nujno potrebne skupne naprave. Te prednosti morajo biti zajamčene v taki meri, ki odgovarja delu in stroškom, ki jih zložitev zahteva.

2. V pravnem pogledu prične agrarna okrajna oblast s postopkom zložitve, če se za njo izjavi vsaj polovica lastnikov zemljišč, ki jih mora zložitev zajeti. Za uvedbo postopka pa tudi zadostuje, če se za zložitev izjavi le ena tretjina lastnikov zemljišč. V tem primeru mora biti vendar katastralni čisti dobiček (Katastralreinertrag) njihovih zemljišč višji od katastralnega čistega dobička vseh zemljišč, ki jih bo zložitev zajela. Če pa zložitev zahteva le ena četrtina lastnikov zajetih zemljišč, se postopek tudi lahko uvede. V tem primeru mora agrarna okrajna oblast namen zložitve javno razglasiti in dati ostalim lastnikom en mesec časa za ugovor. Če v tem roku polovica lastnikov ni vložila proti nameravani zložitvi pismenega ugovora, se postopek zložitve prične.

Pri gozdnih zemljiščih pride do zložitve na predlog dela lastnikov le, če zahteva to polovica lastnikov za zložitev vpoštev prihajajočih zemljišč in če znaša vrednost zemlje in lesa teh zemljišč več kot polovico vrednosti vseh zemljišč.

Če ležijo gozdna zemljišča posamič med kmetijskimi zemljišči, ki so prijavljena za zložitev ali v primeru, da gozdna zemljišča segajo v ta kmetijska zemljišča,

Kaj naj vemo o varstvu rastlin

Bramar (Maulwurfsgrille)

nam razjeda rastline in prerahla zemljo okrog korenin tako da rastline včasih kar nenadoma osahnejo. Na kraju, kjer je bramar izkopal za prst velik rov, vidimo celo vrsto poškodovanih rastlin. Bramar žre tekom celega leta in nam na ta način povzroča občutno škodo. Najbolj ga opažamo na vrtu ali pa pri okopavinah, ko obžre krompir in peso. Rad je pa tudi na dobrih travnikih. Priljubljena mu je rahla humusna zemlja.

Bramar je dolg kakih 5 cm, rjav ebarve in s krepkimi sprednjimi nogami. Bramar leže 200 do 300 jajčec v gnezdu, ki je okrog 10 cm globoko v zemlji.

Preprosto ga zatiramo, če vlijemo v luknjo nekaj vode in nato par kapljic olja, petroleja ali terpentina. Nato vlijemo zopet vodo. Če je v luknji bramar, takoj priplava na površje, sicer se pa v luknji zaduši. Lahko ga zatiramo na ta način, da zakopljemo pred rovom cvetlični lonec ali pa staro konzervo. Ponoči gre bramar po svojih hodnikih na sprehod in pade v nastavljeno past.

Te kom zime ga z uspehom pokončujemo z nastavljanjem konjskega gnoja, ki ga zakopljemo do 50 cm globoko na 1 m² površine. V jeseni se mnogo bramarjev zateče v te kupe, sredi zime gnoj raztrosimo in pobremo otrple škodljivce.

Poljska miš

Po njivah se češče vidi v jeseni ali spomladi na površju vse preorano in preluknjano. Tu so bile na delu poljske miši. Prav priljubljena so ji ozimna žita in deteljščica, dočim na travniku nerada zahaja. Razlikuje se od drugih miši po tem, da je njen rep dolg samo za polovico trupa. Veliko škodo nam napravi, če je mila zima, ali pa sušno poletje. Da ugotovimo koliko je miši, se priporoča, da pohodimo rove in luknje in naslednji dan pregledamo pohojeno površino.

Zatiramo miši s polaganjem zastrupljenega žita. Pri močnem napadu se uporabljajo plinski patroni, da se zemlja zastrupi.

(Se nadaljuje)

Pridelek krompirja je bil pri »Acker-segen« dober, v povprečju se ga je pridelalo okoli 180 stotov na ha, manj je zadovoljil bemovec, katerega sadijo vendar člani Južnokoroške semenarske zadruge za seme, ki so pa tudi ob slabšem pridelku še prišli na svoj račun. Pesa, koleraba in repa so dale obilne pridelke. Naravni travniki in menjalni travniki so dali rekordne pridelke in tudi lucerna in detelja sta prav zadovoljile. Kakovost krme je vendar radi izpiranja pri sušenju izredno slaba. Žal je namreč sušenje krmnih rastlin na ogrodjih (stajah, drvah itd.) radi stalno suhih let večinoma izginilo.

Če upoštevamo slabe cene za rogato živino in letos večinoma tudi prašičev, so »Vršani« preslabo odrezali.

Ing. Marko Polcer

Kje je kmetovalcu iskati pravico?

(2. nadaljevanje)

Za odpravo nevšečnosti pri obdelavi zemlje in ovir za uspešno kmetovanje, ki obstojajo pri razparceliranosti kmetije, je bil že pred 86 leti ostvarjen prvi zakon, ki je za primer, da bi se kmetije prostovoljno odločili za zložitev zemljišč (komasacijo), zajamčil kritje vseh stroškov, ki bi jih postopek povzročil, iz državne blagajne. Pravo zakonito osnovo za postopek pri zložitvi zemljišč in za rešitev vprašanj, ki pri tem po vsej nujnosti nastanejo, je dal zvezni zakon od 2. avgusta 1932 (BGBl. 256). Na podlagi tega zakona so bili kasneje v večini zveznih dežel sklenjeni zakoni o izvedbi take zložitve kakor tudi razdelitve zemljišč. Na Koroškem je bil tak zakon sklenjen 7. decembra 1935 (LGBl. 7/35 — Landesflurverfassungsgesetz).

Katera zemljišča je mogoče zložiti?

Zakon iz leta 1935 pravi, da je mogoče zemljišča neke pokrajine zložiti. Zložitev izvede agrarna okrajna oblast na predlog lastnikov zemljišč, Kmetijske zbornice ali pa tudi uradnim potom.

Območje, v katerem se zložitev zemljišč lahko izvede, mora obsegati ali celotno katastralno občino ali pa takšen predel zemljišč ene in tudi več katastralnih občin, ki je ali obdan z močno vidnimi naravnimi ali umetnimi mejami (pota,

gozd, potok, cesta, železniška proga), ali pa če predstavlja za gospodarstvo ene vasi zokrožen predel. Namen zložitve zemljišč je, da se odpravi ali pa vsaj omili obstoječa razdrobljenost kmetijskih zemljišč in da dobi kmetovalec svoja zemljišča čim bolj skupno ležeča in zaokrožena. Da se v primeru zložitve skrbi tudi za boljša pota in druge potrebne naprave (n. pr. za osuševanje ali namakanje) je samo po sebi razumljivo.

V okvir zložitve zemljišč v nekem predelu agrarna okrajna oblast lahko tudi vključi zemljišča izven tega predela če

1. zahteva to lastnik zemljišča in v kolikor to zložitev pospeši ali vsaj ne povzroči posebne težkoče;
2. če smatra to oblast za potrebno pri olajšanju zložitve in novorazdelitve zemljišč in v kolikor je to potrebno za novo razmejitev zemljišč, za ostvaritev skupnih naprav (novih poti, namakalnih in osuševalnih naprav) in za spremembo občinskih mej tudi proti volji lastnika.

Kako pride do zložitve?

Na pismeni predlog lastnikov zemljišč prične agrarna okrajna oblast s postopkom zložitve, če so dani naslednji gospodarski in pravni pogoji:

1. Zložitev mora odpraviti ali pa vsaj zmanjšati razdrobljenost zemljišč, privedi mora do boljše oblike zemljišč, razme-

veljajo za uvedbo postopka ista določila, kakor so bila navedena za kmetijska zemljišča. V primeru pa, da ležijo kmetijska zemljišča posamič med gozdnimi zemljišči ali pa da segajo v nje, veljajo za uvedbo postopka določila za zložitev gozdnih zemljišč.

Na predlog Kmetijske zbornice ali pa uradnim potom se postopek zložitve prične, če so dani spredaj navedeni gospodarski predpogoji in

- a) v krajih, kjer prevladujejo njive in travniki;
- b) če se pripravljajo istočasno večja zboljšanja zemljišč (osuševanje, namakanje zemljišč ter trebljenje grmičevja v večjem obsegu);
- c) namesto novega merjenja sedanjih zemljišč neke vasi ali sosesčine;
- č) če drugi javni vidiki, predvsem agrotehnični ukrepi, zahtevajo nove ureditve oblike in lastništva zemljišč.

Uvedbo postopka ali pa odklonitev predloga za zložitev zemljišč mora agrarna okrajna oblast razglasiti z odlokom. V odloku za uvedbo postopka mora biti obseg projekta zložitve točno omejen in opisan ter označen z imenom, ki se bo pozneje uporabljalo v vseh drugih spisih, skicah in načrtih.

Proti odloku je mogoče vložiti priziv, vendar morejo tega vložiti le tisti lastniki, ki osebno niso stavili predloga za zložitev in ki ga niso sopodpisali.

(Se nadaljuje)

ZA GOSPODINJO IN DOM

Dobra juha je pol kosila

Juha je uvod v kosilo in ni vseeno, ali je ta uvod dober ali slab. Saj je prav od tega odvisno vse nadaljnje razpoloženje. Zato res ni odveč, če juho prav posebno skrbno pripravimo. Krožnik okusne, močne in vroče juhe se nam vedno prileže, posebno še ob mrzlih jesenskih in zimskih dneh, ko sedemo za mizo utrujeni in premraženi.

Za juho računamo po navadi pol kilograma mesa na dva litra vode. Če hočemo, da bo juha res dobra, tedaj moramo pristaviti meso in kosti v mrzlo vodo in kuhati počasi v dobro pokritem loncu. Če pa nam je bolj za sočno meso in manj

dobro juho, tedaj pristavimo meso v toplo vodo. Juho takoj osolimo, da se meso od znotraj razsoli.

Posebej opravimo na vroči masti razrezano čebulo, korenje, zeleno, peteršilj in košček jeter. Ko to zarumeni, pridene mo še koreninico pora, paradižnik in pa nekaj dišav, če jih imamo (poper, muškati cvet). Juha naj počasi, a neprestano vre. Pen ne smemo pobirati. Če juha prehitro vre, postane vsa motna. Ko je meso mehko, ga vzunemo iz juhe, in kanemo vanjo nekaj kapljic mrzle vode, da se očisti, nakar jo odcedimo skozi gosto cedilo in zakuhamo.

Kuharski recepti

Gobova juha s krompirjem

Krompir, suhe ali sveže gobe, mast, moko, čebulo in česen, kis, smetano in poper.

Olupi nekaj krompirjev, jih zreži na kocke in daj kuhat v slano vodo. Pridaj lovorjev listič. Če imaš sveže gobe, jih samo popari, če imaš suhe pa prevri in drobno sesekljaj. V kozico deni masti, še bolje masla, žlico ali dve moke, premešaj, pridaj drobno sesekljane čebule in ko je prežganje rumeno, še malo zrezanega zelenega peteršilja. Prežganje razredči z

mrzlo vodo, premešaj in vlij h krompirju, pridene sesekljane gobe, strok strtega česna, malo popra, limonovo lupinico, žlico kisle smetane in preden daš na mizo, po

Alkohol v kozmetiki

Čisti alkohol uporabljamo samo v redkih primerih. Alkohol namreč jemlje koži maščobo in tako postane koža kaj kmalu suha in uvela, če ga prepogosto uporabljamo. Nerazredčeni alkohol uporabljamo samo tedaj, kadar je koža izredno mastna ali umazana. Poleti si včasih lahko tudi z nerazredčenim alkoholom očistimo obraz potu. Alkohol zelo hitro izhlapeva in zato hladi kožo. Osvežujoče deluje alkohol, ki smo mu primešali tri dele vode. S takšno mešanico si lahko brez škode umivamo obraz, roke in vrat.

Če imamo na koži izpuščaj, si natremo bolno mesto z alkoholom, v katerem smo raztopili kafro. Izpuščaj bo hitro izginil. Ta mešanica se tudi dobro obnese za masažo nog, posebno gležnjev, ki so nabrekli od predolge hoje.

okusu okisaj. Gobovo juho lahko serviraš z ajdovimi žganci ali kruhovimi cmoki.

Parmezanska pečenka

Teleče stegno, ¼ litra smetane, 5 dkg parmezana.

Stegnu odstrani kožice, posoli in prekatni s prekajeno slanino. V kozici ga polij z razgretostjo, v pečici in med pečenjem pridno oblijaj. Ko je meso že skoraj mehko, odlij mast in prilij s parmezanom zmešano smetano. V tej omaki še duši meso do mehkega, nato ga zreži, oblij z omako in serviraj s kakršnim koli pirejem.

Ponarejene ribe

½ litra mleka, 4 jajca, ¼ kg moke, sladkor, drobtine, smetano in mast.

Naredi navadne omelete iz 2 jajc, ½ litra mleka in moke, namaži jih z nadevom, tesno zavij, prereži čez pol v obliki ribe, povaljaj v raztepenem jajcu in drobtinah ter speci v vroči masti.

Nadev: nato omelete drobno zreži in vmešaj med smetano, s tem namaži omelete. Na mizo lahko daš tople pa tudi mrzle, same ali s kompotom.

Levo: Jutranjka iz vzorčastega barhenta z dolgim ovratnikom, zavihki na rokavih in velikim žepom iz preštepanega enobarvnega blaga.

Desno: Jutranjka iz dvoličnega blaga. Za ovratnik, zavihke spredaj in na rokavih, pas z vezanko in žepni rob uporabimo blago na drugi strani. Pri navadnem blagu pa napravimo te dele iz drugačnega, v barvi ujema južnega se blaga.

PRAKTIČNI NASVETI

Žarko olje boste spet lahko uporabili, če boste dodali 125 gramov lesnega oglja v prahu na liter olja, ga dobro zmešali in nazadnje precedili skozi platno. Hranite na suhem prostoru.

V steklenico olja vlijte na vrh nekoliko alkohola, ki varuje olje pred zunanjim vplivom.

*

Steklene črepinje, ki so tako drobne, da jih ne moremo pomesti z omelom, poberejo z volneno krpo.

PRAVNE ZADEVE

V PRIMERIH

Dedne pravice zakoncev in nezakonskih otrok

Marija Pečarnik, roj. Lesjak je žena oziroma vdova po pred kratkim umrlem Antonu Pečarniku. Zakon je ostal brez otrok. Istočasno pa zve, da je umrl tudi nje nezakonski sin Peter Lesjak, ki ga je rodila v zgodnji mladosti in ki si je pridobil precejšnjo premoženje. Umrl je oženjen, toda brez otrok. Mati Marija Pečarnik sicer ni imela z njim nobenih vez več, vendar pa je hotela zvedeti, če ji je sin kaj zapustil. Na sodniji so ji rekli, naj prinese od občine ali sodnije in iz krstnih knjig potrdilo, da je prava mati, kar tudi stori. Pri zapuščinski razpravi zahteva žena ali vdova po Petru Lesjaku celo zapuščino, ker ni otrok, niti drugih dedičev. Sodnik jo pa takole pouči:

»Kakor ima nezakonski otrok dedno pravico po nezakonski materi, tako ima tudi nezakonska mati dedno pravico po nezakonskem otroku, kakor pravi starši otroka. V takem slučaju pa, če ni drugih dedičev, dobi zakonska žena polovico dedščine in nezakonska mati drugo polovico!« Dobro je odrezala za svojo mlado ljubezen.

*

V zapuščinski razpravi po Antonu Pečarniku se je Marija Pečarnik prijavila kot zakonska žena kot dedinja celega premoženja, ker ni otrok niti drugih dedičev, ne staršev ali prastaršev. Edini brat je umrl in tako tudi edina sestra. Na vprašanje sodnika, če sta imela brat ali sestra otroke, ki bi bili sedaj tudi dediči, je vdova rekla, da ne. Ker pa to le ni bilo gotovo, je sodnija ugotovila, da je res. Kajti drugače bi žena že zaradi otrok od močeve sestre dobila samo polovico, tako pa vse!

Oglasil se je neki nezakonski sin pokojnika Šimen Golob, za katerega žena ni vedela. Prinesel je vsa potrebna potrdila, toda sodnik mu je povedal, da nezakonski sin po nezakonskem očetu ne deduje! Prigovarjal pa je sodnik vdovi, naj mu nekaj da, ker je tudi ona kot nezakonska mati dobro zadela. Ta pa: »ne in ne«. Šimen Golob pa le trdi, da mu je oče obljubil doto in privleče iz žepa še eno sodno listino. Iz te listine pa posname sodnik, da je pokojni Pečarnik nezakonskega sina vzel za svojega prav pred sodnijo, da pa tega ženi ni povedal.

»Nič ne dene«, pravi sodnik, »sedaj se je stvar drugače zasukala.« Šimen Golob velja sedaj toliko kakor pravi zakonski sin in deduje po nezakonskem očetu kakor pravi sin. Žena ali vdova po Antonu Pečarniku dobi potemtakem samo eno četrtno, posinovljeni otrok Šimen Golob pa tri četrtnine cele zapuščine!

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

Kaj je rak in kako se mu postavimo v bran

(Nadaljevanje in konec)

Ni ga organa, ki bi mu rak prizanesel. To bolezensko stanje se z enako lahkoto začne razvijati tako v nežnih in mehkih možganih, kot v odpornejših pljučih, v želodcu ali ledvicah kakor tudi v trdih kosteh. Zdrav organ se namreč veča in širi v točno določenih mejah do svoje zrele mere. Rak pa drugače, on ne pozna meje. Od njega se lahko odcepi droben delček, ki ga bo krvni ali limfni tok odnesel morda zelo daleč proč. Ta rakasti delček se bo tam zataknil, ustavil in tu se bo prav tako divje in neurejeno razvijal in rastel. Od njega se bodo zopet odtrgali koščki itd. itd. To dogajanje imenujemo tvorba METASTAZ. Metastaza se največ napravi v krajevnih, sosednih bezgavkah, na primer pri raku na dojki se bo ta metastaza najprej razvijala v bezgavkah bližnje pazduhe, kjer jih bomo otipali trde in povečane.

In še eno slabo lastnost naj omenimo: to, da se rak, čeprav ga izrežemo v celoti, rad povrne, rad se ponovi. Pri izrezovanju zadošča, da zdravniki prezrejo in pustijo eno samo majhno rakasto celico ali pa da jo pri delu nehote samo odtrgamo od jedra in razsejemo; z lahkoto bo ta delček na novem mestu pognal korenine, uspeval, se razvijal in tu nadaljeval svoje uničevalno delo.

Kljub siloviti borbi in raziskavam je uspešnost današnjega zdravljenja prav ista, kakršna je bila pred dvema desetletjema. Ze veliki grški oče medicine Hipokrat je poznal to bolezen in tudi njeno zdravljenje, ki se dandanašnji v glavnem ni bistveno spremenilo. Danes, kot takrat je najuspešnejše zdravilo v kirurgovem nožu. Ognjeni žar, obsevanje z rentgenskimi in radijevimi žarki, električni nož itd. so odlični in dragoceni, često zelo uspešni, toda prvenstvo pripada še vedno

nožu. Pogoj za uspeh je zgodnja ugotovitev bolezenskega stanja, ko je rakasta tvorba še majhna in kolikor toliko omejena še na majhen prostor, ko še ni razpredla svojih pajčevinastih poganjkov ali metastaz v bližnjo ali daljno okolico, kjer prej ali slej prepreda kak bistveni življenjsko važen organ, ki se ga pri operiranju ne smemo niti dotakniti, kaj šele odstraniti.

Ves napor vsega sodobnega zdravstva opozarja in poziva vse ljudi, naj se nemudoma posvetujejo s strokovnjakom, čim opazijo rast, nastajanje nečesa novega, porajanje novotvorbe, novine, kot to danes imenujemo. Tako pogosti so primeri, da se pri zdravnikih javljajo ljudje z rakom, ki je že presegel meje možnosti uspešnega zdravljenja. Najčesteje izvemo, da je ta ali oni že pred več meseci sam opazil, otipal nastajanje neke nove tvorbe. Ker ga ni motilo, ker ga ni hudo bolelo, se mu ni zdelo vredno, posvečati pozornost. Tako se često zdravniku javljajo žene, ki že mesece stalno po malem krvave iz nožnice: te krvavitve pripisujejo nerednemu perilu in v svoji potrpežljivosti ali nepoučenosti ali zaradi neutemeljenega sramu svoje stanje skrbno prikrivajo celo svojemu najbližnjemu in kajpak seveda tudi zdravniku. Nekatere že mesece po malem trpe zaradi nejasnih težav z želodcem in prebavo. Prihajajo mršavi, sivoblede, slabotni, slabokrvni, prihajajo že prave razvaline življenja. Tu bo seveda pomoč že često prepozna. Prav zaradi tega toliko priporočamo takojšen pregled, čim se pojavi že najmanjša novina, najmanjša motnja, pri ženi najmanjša neredna krvavitev. Naj poudarimo še to, da je rak prvenstveno bolezen ljudi v srednjih in poznejših letih. Pri mlajših je redkejši. Nekje v visoki razviti deželi zavarovalnice ne zavarujejo žene v njenem petem desetletju življenja ali pozneje, če se pismeno ne obveže, da bo najmanj dvakrat na leto šla na pregled k zdravniku za ženske bolezni, ki more ugotoviti že zgodnji nastanek in razvoj raka v plodilnih organih, kar skoraj vselej omogoči popolno operativno ozdravljenje.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Sobota, 23. januar:

8.45 Športni obzornik — 11.00 Veder dopoldne — 14.30 Pozdrav zate — 15.15 Kulturno zrcalo tedna — 15.30 Iz vseh dolin zveni — 17.10 Šlagerji — 17.45 Philips revija — 20.05 Slušna igra — 22.30 Plesna glasba.

Nedelja, 24. januar:

7.20 S pesmijo pozdravljamo in voščimo — 8.10 Kmečka oddaja — 10.00 Maša — 14.45 Pozdrav zate — 17.30 Šport in glasba — 18.30 Udar na udar — 20.05 Slušna igra.

Ponedeljek, 25. januar:

10.45 Iz ženskega sveta — 11.00 Šolska oddaja — 14.30 Politični pregled. Iz tehnike in znanosti — 20.00 Smejoči se ponedeljek — 20.30 Literatura v ponedeljek.

Torek, 26. januar:

10.45 Šolska oddaja — 14.30 Zdravniški vedež: O zastripitvah z mesom. Slike iz zgo-

dovine: Rimska omika — 15.30 Za ženo in družino — 18.30 Vam v razvedrilo igrajo: Bojan Adamič in „Combo Adria“ — 20.00 Igra orkester Georges Melachrino.

Sreda, 27. januar:

10.45 Iz ženskega sveta — 11.00 Šolska oddaja — 14.30 Za ženo in družino — 20.00 Igra godba na pihala.

Četrtek, 28. januar:

10.45 Veder dopoldne — 11.00 Šolska oddaja — 14.30 Tenorist Dušan Pertot poje pesmi slovenskih skladateljev — 18.45 Kmečka oddaja — 20.00 Operni koncert.

Petek, 29. januar:

10.45 Za dom — 11.00 Šolska oddaja — 14.30 Za naše male poslušalce — 15.30 Španske melodije — 16.32 Vsi otroci poslušajo — 18.45 Kmečka oddaja — 19.15 Zgrabi srečo! — 20.00 Godba na pihala — 20.45 Slušna igra.

iz organizacijskega poročila tov. dr. Francija Zwitterja na občnem zboru Demokratične fronte delovnega ljudstva:

Nevarni pojavi popuščanja silam reakcije

V zadnjem letu je šovinistično-nacistični sovražnik v sodelovanju z mednarodno klerikalno reakcijo spet začel z javno borbo proti našemu ljudstvu, še posebej pa proti našemu demokratičnemu gibanju in demokratičnim silam na sploh.

Zločinski atentat na spomenik v čast padlim za svobodo v borbi proti fašizmu v St. Rupertu pri Velikovcu in nebrzdana klevetniška gonja proti partizanskim borcem pomenita neznošno izzivanje našega ljudstva in sta v resnici tudi atentat na vse demokratično gibanje v Avstriji. Ugotoviti moramo, da je ob teh dogodkih DFDL edina zavzela dosledno pravilno stališče in v svojem pozivu opozorila tudi avstrijsko demokratično javnost na nevarnost politike dinamita in narodne nestrpnosti. Da je pri tem razumljivo šla za naše ljudi tudi pred sodiščem v borbo za njihovo čast, ni treba posebej poudarjati. Poudariti pa je treba, da ni slučaj, da so se ob teh procesih navduševali s klevetami vsi klerikalni in reakcionarni listi od »Kleine Zeitung« preko koroške »Volkszeitung« do »Salzburger Nachrichten« in da je tudi emigrantsko-klerikalno glasilo »Naš tednik Kronika« ob neuspehlih procesih tako rekoč z žalostjo ugotovilo, da se »Kleine Zeitung« doslej še ni posrečilo dokazati svojih zločinskih klevet« proti slovenskim partizanskim borcem. Če gošpodje pri Tedniku mislijo in želijo, da se jim to morda le bo posrečilo, se zama veseljijo, ker se to nikdar ne more zgoditi, ker je naša osvobodilna borba bila čista in neomadeževana, da je zadivila ves demokratični in svobodoljubni svet. Z gnusom pa se bo spominjal ves slovenski narod

vedno spet zločinov fašističnega okupatorja in njegovih sodelavcev in narodnih izkoreninjenecov, zločinov, ki jih poznamo pod imenom »Belogardizem«.

S temi klevetami se je dejansko uvrstila vsa koroška reakcija med avantgardo mednarodnega mračnjaštva in so zato ti procesi mednarodnega pomena. To so procesi v obrambo mednarodnih demokratičnih in naprednih sil! Zato je sramota za vse avstrijsko sodstvo in za vse avstrijski policijski aparat, da, za vso avstrijsko javnost, da do danes ni uspelo najti zločinskih atentatorjev, kljub temu, da so duhovni očetje znani. Nasprotno se je zgodilo, da so za krivce našli luknjo v zakonu, da se brezvestni mazači lahko smeji v svojo umazano pest. Nasprotno, odvzeli so tiskovni referat sodniku, ki se je upal izreči pravično obsodbo nad brezvestnimi morilci dobrega imena in hujskaji na narodno mržnjo! Vse to na ljubo silam fašizma in reakcije, proti slovenskemu ljudstvu in proti avstrijskemu, sploh proti vsakemu demokratičnemu gibanju. To so resni pojavi, resni in nevarni tem bolj, če na drugi strani pomislimo, da smo si koroški Slovenci, izmučeni in izropani, navzlic ogromnim še svežim in živim pričam nacističnega divjanja in nacističnih umorov na naših tleh resno prizadevali, da bi si izbrisali iz spomina strašne slike nacističnega zla, ker smo verjeli, da bodo avstrijske demokratične sile naredile konec nacizmu, konec nacionalizmu. Zato danes ponovno apeliramo na avstrijske demokratične sile, da z izsleditvijo velikovskega zločina operajo čast avstrijske demokracije.

Deželni zbor odpravil žrebanje pri volitvi županov

Pretekli petek se je sestel koroški deželni zbor, da bi obravnaval nekaj vprašanih predvsem v zvezi s prihodnjimi občinskimi volitvami. Na dnevnem redu je bila namreč sprememba posameznih določil dosedanjega zakona o občinskih volitvah, ki so bila že več ali manj zastarela oziroma nepotrebna.

Tako je deželni zbor razveljavil tisti del zakona, ki je doslej omejeval bivšim pripadnikom nacistične stranke udeležbo pri volitvah.

Nadalje je bila ob tej priložnosti znižana potrebna starost za pasivno volivno pravico od 26 na 24 let, to se pravi, da bodo od slej naprej izvoljeni za občinske odbornike lahko tudi 24 let stari volivni upravičenci.

Zadnja in gotovo tudi najbolj važna sprememba v zvezi z zakonom o občinskih volitvah pa zadeva vprašanje izvolitve župana. Po stari določbi je namreč v primeru, da se pri tretji volitvi župana občinski odborniki še vedno niso mogli odločiti za eno osebo, vprašanje novega župana odločil žreb. Tako je bil pri zadnjih občinskih volitvah izžreban župan v 69 koroških občinah, kar pa seveda ni vedno pomenilo ugoditev želji ljudstva, izraženo z glasovanjem za posamezne stranke oziroma kandidate. Zato je poseben pravni odbor deželnega zbora v želji, da bi pri bodoči volitvi župana res lahko prišla do veljave želja ljudstva, pripravil novelizacijo zakona o občinskih volitvah. Po novem predlogu v primeru, da pri volitvi župana tudi druga volitev ne bi privedla do uspeha oziroma da bi še vedno dobila dva kandidata enako število glasov, v bodoče ne bi odločal več te stranke, ki bi pri volitvah dobila največ glasov. Ker so bile spremembe volivžreb, marveč bi postal župan kandidat tistega zakona v pravnem odboru sprejete soglasno, je bilo pričakovati, da tudi v deželnem zboru ne bodo delale preveč težkoč.

Temu pa ni bilo tako, marveč je predlog o spremembi določil glede volitve župana naletel na oster odpor najprej pri OVP, nato pa seveda tudi še pri VdU. Posebno se je proti novemu predlogu zaletel deželni svetnik dr. Karisch, ki je v teku razprave jasno pokazal, da ga pri njegovih izvajanjih ni vodila logika, mar-

več le strankarski interesi. Skušal je dokazovati, da hočejo socialisti z novim zakonom občinam župane vsiljevati in predpisovati, da hočejo z »hladnim pučem« dobiti tudi tiste občine, ki doslej še niso imele socialistične večine. Pri tem pa je pozabil, da dejansko tukaj ni govora o kakršnem koli vsiljevanju, marveč da gre le za demokratično uresničitev s strani ljudstva odnosno volivcev izraženih želja. Pustil se je zavesti tako daleč, da je zahteval, naj bi pri ožji volitvi župana bilo merodajno skupno število glasov tistih strank, ki bi se po brezuspešni drugi volitvi združile proti tisti stranki, ki bi pri volitvah dobila največ glasov, torej proti stranki, kateri je največje število volivcev izreklo zaupanje. Na podlagi takega določila bi se pač lahko zgodilo, da bi manjšinske stranke, ne da bi se že prej medseboj sporazumele za skupnega kandidata in tako predstavljale večino v občinskem odboru, pri volitvi župana lahko preglasovale najmočnejšo stranko v občini.

Dr. Karischu je zvesto stal ob strani njegov politični prijatelj dr. Mayerhofer, ki je prav tako kot prvi zamenjal stvarnost z demagogijo in nelogiko. Slednjič se je OVP-jevskim govornikom pridružil tudi še VdU-jevec dr. Skrienzi, katerega izvajanja pa stvari gotovo niso mnogo koristila.

Deželni zbor je pri glasovanju o spremembi zakona končno sprejel novi predlog, po katerem izvolitev župana v bodoče ne bo več odvisna od sreče ali slučajja, kakor se je to doslej dogajalo v nešteti koroških občinah. Župan bo v bodoče postal v slučaju, da se izvoljeni občinski može posameznih strank medseboj ne morejo sporazumeti za nobenega izmed kandidatov, pač zastopnik tiste stranke, ki je dobila pri volitvah izmed nastopajočih volivnih skupnosti največ glasov.

Dr. Gruber novi veleposlanik v ZDA

Na zadnji seji ministrskega sveta je zunanji minister dr. ing. Figl poročal, da je bil bivši zunanji minister dr. Karl Gruber imenovan za izrednega in opolno-močenega veleposlanika Avstrije v Združenih državah Amerike in da bo to mesto nastopil v začetku marca.

Žalostna bilanca bele smrti

Strahotne snežne katastrofe so zahtevale nepričakovano številne žrtve. Iz v tisku v ponedeljek objavljene liste izgub je razvidno, da štejejo na Predarlškem 113 mrtvih, osem pogrešanih in 56 težko poškodovanih. Na Tirolskem so zaznamovali pretekli teden osem mrtvih, na Solnograškem enega in na Štajerskem in Koroškem po enega. Po dosedanjih ugotovitvah je doseglo število smrtnih žrtev 124 oseb.

V Blonsu so minulo nedeljo položili v skupen grob 46 smrtnih žrtev, poleg tega pa še v nedeljo izkopali iz snežnih mas 2 mrliča, neko osemletno deklico in neko leta 1908 v Južni Tirolski rojeno žensko.

Množični grob so pustili odprt, preko njega so razprostrli rjuhe ter pokrili s snegom. Končne pogrebne slovesnosti bodo dne 24. januarja, ker so med tem upali najti še osem pogrešanih oseb iz Blonsa in dva iz Fontanelle. S temi žrtvami bodo v Blonsu pokopali 20 odstotkov vsega vaškega prebivalstva. V Hittisan blizu Bregenza so v soboto pokopali štiri žrtve plazov, med temi Franca Umela iz Bekštanja pri Beljaku. Prav tako so na pokopališču v Schrunsu pokopali 15 žrtev po plazu, ki se je odtrgal v Montjola.

Predarlški deželni zbor se je v sredo sestel k žalni seji.

Pomoč žrtvam snežnih plazov

Deželni glavar je naslovil na koroško prebivalstvo naslednji poziv: Velika področja v Avstriji so bila prizadeta po strahovitih katastrofah, ki so jih povzročili plazovi in prizadejali strašno bolelost mnogim ljudem. Prizadeto strašno usodo je mogoče olajšati le s skupno pomočjo. Velike škode, ki so nastale po plazovih leta 1951, so mogle biti v naši deželi popravljene tudi samo s skupno pomočjo, zato smo radevolje pripravljeni v okviru naših moči pomagati žrtvam po plazovih.

Koroško prebivalstvo pozivamo tedaj, da pomaga z denarjem in stvarnimi prispevki odstraniti največjo budo težko preizkušeni žrtve plazov in s tem prispevati tudi delež v službi ljubezni do bližnjega.

Denarni prispevki naj se nakažejo na Deželni hipotekni zavod (Landeshypothekenanstalt für Kärnten) (Kärntner Nothilfswerk, Lawinenspende, številka računa 11.291), stvarna darila pa naj se pošiljajo na Kanzleidirektion des Amtes der Kärntner Landesregierung.

Zaključek smučarskega tečaja in tekme v Zilji

V Zahomcu so naši mladinci pod vodstvom trenerja tov. Saksida od Zveze športov Slovenije absolvirali petdnevni tečaj v smuku in skokih. Ob zelo ugodnih snežnih pogojih in krasnem zimskem vremenu je smučarski učitelj vložil v tečaj vso svojo požrtvovalnost in sposobnost. Tečajniki so si osvojili v kratkih dnevih razveseljivo znanje v smučarski spretnosti. Poleg vsega pridobljenega športnega znanja so še bolj vzljubili idealni, zdravi in plemeniti šport in bodo tako pobudniki in pionirji nadaljnih športnih vzponov in zahtev med koroškimi slovenskimi mladinci in v športnem dejstvom tudi graditelji dobrih odnosov s športno mladino naroda soseda, ker se bodo mogli nekateri med temi uveljaviti tudi v mednarodnem športnem življenju.

Trener Saksida je zagotavljal, da je bilo zanimanje tečajnikov za trening odlično in disciplina vzorna. Zaradi tega hvalevredni in vidni uspehi tečaja niso mogli izostati.

Odlično preizkušnjo pridobljenega športnega znanja so tečajniki pokazali ob zaključku tečaja, na tekmah v smuku in v skokih minulo nedeljo. Prvenstvena športna prireditev v Zahomcu je minulo nedeljo ob najprimernejših zimskošportnih pogojev privabila številno prebivalstvo, ki je hotelo tekmam prisostvovati.

Ob pol 11. uri dopoldne se je pričela tekma v veleslalomu in so fantje zasedli mesta sledeče:

1. Wiegele Franci, 2. Kuri Norbert, 3. Incko Hanzi, 4. Francl Jožef, 5. Struger

Koroški novinarji so bili v Mežiški dolini

Uprava rudnika svinca v Mežici je povabila minuli teden koroške novinarje na obisk. V sredo, 13. januarja, so se povabilu odzvali trije novinarji iz Celovca in sicer urednik lista »Die Neue Zeit«, dopisnik agencije APA in referent za tisk na Koroškem. Novinarje je spremljal šef Urada za zvezo FLRJ v Celovcu, legacijski svetnik Mitja Vošnjak. Gostje so si ogledali rudniške obrate v Mežici ter so se ob tej priložnosti prepričali, da trditve nekega dela avstrijskega tiska, ki je hotel prepričevati, da izkorišča rudnik rude na avstrijskem ozemlju, niso resnične. Ko so si novinarji ogledali te in razne druge obrate in naprave v Mežici, so obiskali še železarno Ravne. Ogledali so si tudi delavsko naselje in novo gimnazijo na Ravnah.

V Kopenhagenu je izšla zbirka jugoslovanskih pripovedk

V Kopenhagenu na Danskem je izšla zbirka jugoslovanskih pripovedk in novel. V uvodu je podan obširen pregled razvoja jugoslovanske književnosti. Zbirka obsega tri pripovedke Borisa Stankovića, dve pripovedki in novelo Svetozarja Čarovića in Ive Andrića ter eno pripovedko Vladimira Nazora.

Peter, 6. Kropivnik Folti, 7. Grolič Fric, 8. Wester Ludvik, 9. Pak Jožef, 10. Lesjak Albin, 11. Beguš Rudi.

Popoldne ob 2. uri se je pričela tekma v skokih. Rezultati so naslednji: 1. Trunk Lojzek 24,5 in 25 m (185 točk), 2. Kuri Norbert 22 in 22 m (173 točk), 3. Gasser Janko 23 in 23 m (173 točk), 4. Galubič Matija 23 in 23 m (165 točk), 5. Safran Franci 19,5 in 22 m (154 točk), 6. Selander Janez 24 in 22 m (141,5 točk), 7. Wiegele Franci 17,5 in 19,5 m (140 točk), 8. Struger Peter 17,5 in 18,5 m (121 točk), 9. Grolič Fric 16,5 in 16,5 m (118 točk).

Na 4. mesto bi se plasiral Rathi Engelbert iz Beljaka s skozi 23 in 24,5 m (167 točk), ki pa je skakal izven konkurence.

Z uspehom prvih smučarskih tekem v Zahomcu so lahko zadovoljni tekmovalci sami in pravtako tudi številni gledalci. Z rezultati je zadovoljen tudi trener tov. Saksida, ki se je v svoji oceni posebno pohvalno izrazil o nekaterih tekmovalcih, da bodo lahko dostojno zastopali koroške slovenske športnike doma in v inozemstvu. Na prvi tekmi v inozemstvu, ki se je bodo udeležili v Črni v Mežiški dolini, jim želimo prav dober uspeh.

VABILO

Smučarska sekcija Slovenskega športnega društva v St. Janžu v Rožu vabi na

IV. mednarodne smučarske skoke v Rožu

ki bodo v nedeljo, dne 7. februarja 1954, ob 14. uri popoldne na 55-metrski skakalnici v St. Janžu v Rožu.

Kakor vsako leto, tako bodo tudi letos sodelovali znani avstrijski in jugoslovanski skakalci.

Že danes vabimo vse ljubitelje športa, da te prireditve ne zamudijo.

Sportni drobci

Pred 2.500 gledalci so se minulo nedeljo ob krasnem vremenu v Reichenfelsu v Labotski dolini vršila nordijska prvenstva Koroške v skokih in štafetnem teku. Zmagovalec v skokih je bil Alojz Moser iz Bač, ki se je pred kratkim vrnil iz Južne Amerike. Pri juniorih pa je spet zmagal Beljačan Mayr. Štafetni tek trikrat osem kilometrov je dobilo športno društvo policije v Beljaku.

Slovenska fizkulturalna zveza je poslala Alberta Kvančnika iz Bilčovsa, da se je udeležil tekem v skokih. Kot začetnik se je zelo dobro izkazal. Zasedel je 9. mesto od 40 tekmovalcev. Skočil je dvakrat po 36 m in dobil oceno 173 točk.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 18-24. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov Klagenfurt, 2, Postschleßfäch 17.